

**A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság
2010. évi tevékenységének
szakmai összefoglalója**

Debrecen, 2011. február

TARTALOMJEGYZÉK

1. Általános információk

- 1.1. Területi adatok
- 1.2. Az igazgatóság szervezeti felépítése

2. Természetvédelmi Őrszolgálati Osztály

- 2.1. Hortobágy-Nagykunság Természetvédelmi Tájegység
- 2.2. Bihari-sík Természetvédelmi Tájegység
- 2.3. Hajdúság–Dél-Nyírség Természetvédelmi Tájegység
- 2.4. Közép-Tisza–Jászság Természetvédelmi Tájegység
- 2.5. Nyírség- Szatmár- Bereg Természetvédelmi Tájegység

3. Természetmegőrzési Osztály

- 3.1. Személyi és technikai feltételek
- 3.2. Természeti értékek állapotának regisztrálása, nyomon követése
- 3.3. Biotikai adatbázisok, háttér-adatbázisok felépítése, működtetése
- 3.4. Kutatási és monitorozó tevékenység
- 3.5. Pályázati tevékenység
- 3.6. Élőhely- és fajvédelmi tevékenységek
- 3.7. Természetvédelmi kezelési tervek készítése
- 3.8. Védetté nyilvánítások
- 3.9. Kapcsolattartás más szervezetekkel, lakossággal
- 3.10. Informatikai tevékenység
- 3.11. Egyéb tevékenység

4. Természetvédelmi Fejlesztési Osztály

- 4.1. KEOP pályázatok
- 4.2. KIOP pályázatok

5. Vagyonkezelési Osztály

- 5.1. Természetvédelmi kezelés birtokügyi viszonyai
- 5.2 Természetvédelmi kezelés saját gazdálkodás eszközrendszerével
- 5.3 A Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatallal a DSZ/12-2010 számú együttműködési szerződés alapján végzett agrár-környezetgazdálkodási illetve Natura 2000-JFGK ellenőrzések.

6. Idegenforgalmi és Oktatási Osztály

- 6.1. Bemutatás, látogatás, ezekkel összefüggő fejlesztések
- 6.2. A HNP ökoturisztikai létesítményeinek látogatottsága 2010-ben
- 6.3. Környezeti nevelés
- 6.4. Ökoturisztikai fejlesztési pályázatok

7. Jogi és Ügykezelési Osztály

1. Általános információk

1.1. Területi adatok (az igazgatóság működési területét az 1/A és 1/B melléklet ábrázolja)

1.1.1. Védett területek összes típusa

HNP Igazgatóság működési területe:			1 747 744 hektár			
	Védett		Ebből fokozottan védett (hektár)	Változás a tárgyévben (hektár)	Védelemre tervezett	
	Száma (db)	Kiterjedése (hektár)			Száma (db)	Kiterjedése (hektár)
nemzeti park	1	79 382	1207	0	1	24 704
tájvédelmi körzet	4	55 552	4 172	0	5	10 873
természetvédelmi terület	20	7 629	60	0	6	171
<i>ex lege</i> védett láp	201	6 492	0	0	–	–
<i>ex lege</i> védett szikes tó	94	5 300	0	0	–	–
országos jelentőségű védett terület összesen:	320	154 355	5 439	0	12	35 748
Ramsari terület	2	54 347	–	0	0	0
Bioszféra Rezervátum	1	54 500	1207	0	0	0
Erdőrezervátum	6	502	163	0	1	284
Világörökség	1	80 534	–	0	–	–
Európa Diploma	0	0	–	0	0	0
NATURA 2000 KMT*	6	294 159	–	3745	–	–
NATURA 2000 KTT*	124	269 269	–	4148	–	–

*: a NATURA 2000 területek két típusa átfed, összkiterjedésük 366 924 hektár

1.1.2. Terület nélküli természeti értékek

Objektum	Regisztrált összesen (db)	Ebből a tárgyévben regisztrált (db)
Természeti emlék	0	0
Forrás	0	0
Barlang	0	0
Víznyelő	0	0
Kunhalom	860	18
Földvár	45	0

1.2. Az igazgatóság szervezeti felépítése

Az igazgatóság szervezeti-működési felépítését a 2. melléklet szemlélteti.

2. Természetvédelmi Őrszolgálati Osztály

2.1. Hortobágy-Nagykunság Természetvédelmi Tájegység

2.1.1. Létszám

A Hortobágy-Nagykunság Természetvédelmi Tájegységben 2010-ben 13 fő természetvédelmi őr teljesített szolgálatot. Zalai Tamás augusztus 1-én érkezett a törzsterületre a Közép-Tisza-Jászság Természetvédelmi Tájegységből családi okok miatt. Közös örkerületet kapott Bessenyei László Bencével, így az örkerületek területi átrendezésére is sor került. Mindketten természetvédelmi területfelügyelő rangban dolgoznak. További változás, hogy a tájegységvezetői és őrszolgálatvezető-helyettesi beosztásból Dr. Végvári Zsoltot az igazgató júliusban felmentette. Munkakörét Tihanyi Gábor vette át, míg ő területfelügyelői rangban dolgozik tovább. Ősszel Kapocsi István igazgatóhelyettes lett, ezzel együtt megtartotta őrszolgálat vezető beosztását, de rá háruló további munkák miatt Tihanyi Gábor lett a Hortobágyi mellett a Nagykunság Természetvédelmi Tájegység vezetője is.

2.1.2. Technikai háttér

- Járműellátottság: Zalai Tamás tájegységbe kerülésével egy Ford Ranger terepjáró került a járműparkunkba. Ezt az autót közösen használják Bessenyei Lászlóval. Gulyás Andrásnak továbbra sincs szolgálati gépkocsija. Munkáját szolgálati motorkerékpárral, saját gépkocsival és gyalogosan végzi. Újszerű állapotú autója Tar Jánosnak van, illetve megkímélt állapotú az Ujfalusi Sándoré. A legtöbb autó 150.000-250.000 km között futott, jelenleg kisebb-nagyobb javításokkal még használhatóak, de féltő, hogy új vagy újabb autók beszerzése nélkül egyszerre fognak tönkremenni. A tájegység Land Rover gépkocsija 312.000 km-t túllépve az év végére elejére már olyan állapotba került, amikor a szereltetés költsége már nem fenntartható.
- Számítástechnikai eszközök: A kapcsolattartás és a feladatok szervezése, teljesítése és ellenőrzése miatt alapvető fontosságú lenne a teljes körű számítógépes lefedettség. A munkánk során évről-évre növekvő számú ügyben való részvételünk szempontjából lényegesen optimalizálná a munkát az e-mailen történő kapcsolattartás. Ennek érdekében szükség lenne számítógépek beszerzésére. Ezt a szükségletet felismerve pályázati anyagok összeállításánál már igyekszem a szükséges forrásokat megteremteni.
- Szemléltető eszközök: A Látogatóközpontban ezek az eszközök rendelkezésre állnak. Esetleges külső – ilyen jellegű - munkavégzés esetén a jó szervezés megoldja az eszközök hiányából adódó problémákat.
- Természetvédelmi őrök szolgálati eszközei: A szolgálat ellátásához szükséges alap és kiegészítő eszközök (kézi távcső, állványos távcső, mobiltelefon) rendelkezésre állnak. Az optikai eszközök cseréjét, fejlesztését lehetőségek szerint igyekszünk elvégezni. Decemberben 2 szett (Kowa márkájú binokuláris távcső, állvány és teleszkóp) érkezett a halastói ROP pályázatból. Egy szettet kapott Dr. Végvári Zsolt – addig használt spektivjét Gulyás András kapta meg, egy binokuláris távcső Budai Mihályhoz, míg egy teleszkóp Gál Lajoshoz került. Szintén decemberben kapott GPS készüléket Bessenyei László Bence és Ujfalusi Sándor.
- Egyenruha: a tájegység őrjeinek egyenruházata hiánytalan.

2.1.3. Természetvédelmi őrzés színvonala a tájegységben, a természetvédelmi őri munka értékelése

A természetvédelmi őrzés színvonala a körülményekhez képest elfogadható. Az őri létszám fejlesztésére még mindig lenne igény. Egyes örök területe átlagos kiterjedésű, míg másoké kimondottan nagy, azonban ezt az aránytalanságot a legtöbb esetben kompenzálja a kis örökökkel rendelkező kollégák természetvédelmi őrzésen felül ellátandó feladatainak sokasága és sokszínűsége.

A társhatóságokkal történő együttműködés – bár az utóbbi időben a tájegység legnagyobb részén alkalmi, illetve eseti jellegű – megfelelő. Ezen még lehet javítani, a szervezési oldalt erősíteni, de a saját vagyongazdálkodásunkban lévő területek nagy aránya miatt ez kevésbé hangsúlyos feladat, mint például az Igazgatóság egyéb tájegységeiben.

Az őrszolgálati munkavégzésben sajnos nagy egyéni különbségek vannak. A tájegységben dolgozó örök között van olyan személy, aki egyéb területen megfelelő, sőt kiemelkedő szaktudással bír, de a természetvédelmi őrzés feladatait kevésbé lehet rábízni. Ugyancsak elmondható ez a természetvédelmi őri munka más szegmenseivel kapcsolatban is. Fontos feladat, hogy a hatékony munkavégzés ellátásához szükséges, legalább alapvető ügykezelési ismereteknek valamennyien készségi szinten a birtokában legyünk (pl.: helyrajzi számmal kapcsolatos kérdések gyors és hatékony megválaszolása). A feladataink bővülése szinte évről-évre megfigyelhető, hiszen az őrszolgálat mind a vagyongazdálkodás, mind pedig a természetvédelmi fejlesztések területén kihagyhatatlan része a szervezet rendszernek. Például Budai Mihály vagyongazdálkodásban betöltött szerepe gyakorlatilag már a munkaidejének nagyobbik részét foglalja le – nem beszélve a szabadidejében végzett feladatokról. Zalai Tamás törzsterületre kerülése kimondottan kedvező volt. Nem csak az őri létszám növekedése miatt fontos, hanem azért is, mert szaktudásával (tájegységvezetőként mind elméleti, mind pedig gyakorlati téren sok tapasztalatot szerzett) és hozzáállásával példamutató a környezete számára. 2010. végére kidolgozta a Hortobágyon végzendő madár-monitoring munka alapjait, melynek alkalmazásával remélhetőleg egy hosszú távú és a madárvédelmi intézkedéseinket megalapozó adatbázis létrehozására nyílik lehetőségünk. Gál Lajos területe ugyan csökkent, ami az Egyek-Pusztakócsi mocsarakat illeti, de egyedüli természetvédelmi őrként a Tiszatavon elengedhetetlen a vízrendőrökkel történő, szinte mindennapos együttműködése. A Tisza-tó körzetében és a Nagykunságban újabb természetvédelmi örök(ök) felvétele nagyon fontos lenne! A tájegységben dolgozó örök közötti együttműködés jó, gyakori a közös szolgálat-szervezés.

Az Igazgatóság egyéb osztályainak alkalmazottjaival is jó kapcsolatot tartunk fenn. Véleményem szerint a Természetvédelmi Őrszolgálat státusza az Igazgatóságon belül erős (az utóbbi hónapokban még inkább megerősödni látszik), amit minél gyorsabb és pontosabb munkavégzéssel a továbbiakban is fent kell tartanunk.

2.1.4. Természetvédelmi kezelés általános értékelése

A Hortobágyon és a Nagykunságban a természetvédelmi kezelés alapját a külterjes legeltető állattartás jelenti. Ebben a vonatkozásban az előző évekhez képest radikális változás nem történt. A téli takarmány megtermeléséhez a környezeti körülmények nem voltak kedvezőek. A réti széna kaszálás ugyan nagy intenzitással kezdődött – hiszen a rengeteg tavaszi csapadék hatására hatalmas biomassza fejlődött -, de a betakarítás keserves volt. A folyamatos esők miatt a legtöbb esetben a renden is megázott a széna, illetve sok helyen a kaszálás közben kellett abbahagyni a tevékenységet. Sajnos több helyen így sem volt elkerülhető a gyepek összevágása. A bálák behordása rendkívül nehézkesen ment –

helyenként az év végéig kint maradtak, mert egyszerűen megközelíthetlenné váltak bizonyos gyeprészek. A szántóföldi takarmánynövény termesztés sem volt jobb helyzetben.

A természetvédelmi kezelési céllal tartott saját állatállomány körül is számos probléma akadt. A Pentezugban a néhány éve rossz minőségben megcsinált nádtető nem akadályozta meg az U-alakú hodályba a víz bejutását. Az egyébként sem túl jó minőségű széna tárolására nem nyíltak optimális feltételek. Az év vége felé néhány javítási munkát kellett végezni (pl. vaskapu javítása, betonozás), amelyek során az anyag és a munkaerő be- és kiszállítása is folyamatos problémaként jelentkezett. A Karácsonyfokon lévő szarvasmarha év végi etetése a gáton közlekedve minden nap a traktor felborulásának veszélyével járt és végül a jószágok beszállítása a Kacsatelepre is rendkívüli nehézségeket okozott. A bivalyok a Jusztusban nem tudtak olyan mértékű természetvédelmi élőhely kezelést megvalósítani, mint ami az eredeti elképzelés volt, ezért a későbbiekben a mocsár kezelését máshogy fogjuk megoldani.

A túzok védelmét – ahogyan valamennyi földön fészkelő madárfaját – a csapadékos időjárás gyakorlatilag ellehetetlenítette erre az évre. A ragadozó madár védelemben értünk el sikereket, ami a rétisast illeti, de nagyon rossz költési sikert tudhattak magukénak a kerecsensólymok és a kék vércsék.

2.1.5. A természetvédelmi tájegységben megvalósult, vagy folyamatban levő természetvédelmi fejlesztések, kezelések:

A tájegységben az invazív növényfajok megjelenése több ponton szembetűnő. A lágyszárú vegetáció tagjai egyelőre még nem okoznak olyan jelentős problémát, mint egyéb tájegységekben, de a fásszárúak közül számos helyen állományalkotó növények vannak. A gyalogakác elleni küzdelem több helyen is folyik. A Kadarcsalján 2010-ben a második szárazzás nem tudott megtörténni a vízállapotok miatt. Ennél rosszabb volt a helyzet a Nagy-Kácsában, ahol egész évben nem volt mechanikai irtásra lehetőségünk a gyakori áradások miatt. Kis szerencse, hogy ezek az áradások a gyalogakác növekedési erélyét is lelassították.

Mivel 2010-ben átkerült a vagyonkezelésünk számos, korábban már folyamatban lévő erdő vagyonkezelési joga és hatósági engedélyünk is van a vegyszeres védekezésre az inváziós növényfajokkal szemben, így 2011-ben ezt a tevékenységet elkezdjük.

2010. nyarán néhány helyen kísérleti jelleggel permeteztük glifozát tartalmú szerrel a selyemkórót (*Asclepias syriaca*) és bálványfát (*Ailanthus altissima*). A selyemkóró jól reagált a szerre, de a bálványfa egyedeinek nagy része nem száradt ki.

2010. őszére befejeződött a Kerecsen Life pályázat. Egy nemzetközi konferencián poszterrel képviseltük az igazgatóságot. A későbbiekben a fenntartási tevékenységet az Igazgatóság önerőből fogja ellátni.

A korábban befejeződött Kék vércse Life pályázat utómunkáiként a fajvédelem mindennapi teendőit az Igazgatóság önerőjéből 2010-ben is ellátta. Mindkét Life projekt részét képezték középfeszültségű elektromos szabadvezeték burkolások, melyek különböző okok miatt még a mai napig sem fejeződtek be, de 2010-ben is voltak szakaszok, melyek burkolása megtörtént.

Kezdetét vette a Halastói és a Rizsgát megszüntetésére vonatkozó KEOP-pályázat. Halastón egyelőre konkrét földmunka nem történt ezzel kapcsolatban, de a rizsgátak megszüntetése elkezdődött Bagota térségében. Az év végéig a Hollós-ér és a Hortobágy-folyó által bezárt háromszögben csaknem teljesen végeztek a munkagépek.

A Halastói ROP pályázat befejeződött. Turisztikai infrastruktúra fejlesztő beruházások történtek, melyek részletezését egy másik munka tartalmazza.

Kezdetét vette az ún. mezőgazdasági KEOP pályázatokhoz történő feladat és eszközigény feldolgozása.

Megtörtént a saját vagyonekezelésű területeinken egy ún. problémafeltáró térképes állomány elkészítése, amely a bérleti viszonyokról és a gazdálkodási sajátságokról ad képet.

Folyamatban van a Balmazújváros melletti pusztákon a HTE Life+ pályázata, amely a Nagyszik és a Magdolna-puszta legeltetési és vízviszonyainak rendbetételét célozza.

2.1.6. Természeti értékek állapotának összefoglalása (élőhelyek, fajok, tendenciák)

A puszta jelentős része 2010-ben a sok csapadék hatására víz alá került. Ez meghatározó volt az itt élő szervezetek közösségei számára. A virágos növények jó virágzási évet tudhattak magukénak. A vízimadarak nem összpontosultak a halastavakra, hiszen a gyepeken is mindenfelé voltak alkalmas táplálkozó- és pihenőhelyek számukra. Ez okozta azt, hogy a madárvonulás során hatalmas mennyiségben nem jelentkeztek madárfajok egy-egy helyen. Ennek egyik szembeűnő példája volt az őszi daru vonulás, amely erősen széttagolt volt. Egyébként a maximum létszámát tekintve jóval alatta maradt az elműlt évek számainak.

A csapadékos időjárás összességében a költő madárfajok állományait a legtöbb esetben negatívan befolyásolta. Ez világosan látszott a földön fészkelő és a ragadozó madarak tekintetében, de elég, ha csak a Tisza-tóból történő gémfélék fiókáinak mentésére gondolunk. A folyamatos esőzések a szerkőtelepek sikerességét is tönkretették. A nyári viharban több helyen keletkezett kisebb-nagyobb kár a fás szárú vegetációban. Az űrgék is megsínylették ezt a rengeteg csapadékot.

Összességében elmondható, hogy a tavaszi esők jó vizes élőhelyeket hoztak létre, így optimális feltételek alakultak ki számos vizes élőhelyhez köthető életközösség tagjai számára, de a nyár elejétől tovább folytatódó konstans esőzések – néhol szélsőséges, rövid időn belül lehulló özönvízzel – már egyre inkább hátrányosan befolyásolták az élőlények túlélését.

2.2. Bihari-sík Természetvédelmi Tájegység

2.2.1. Létszám

A Bihari-sík Természetvédelmi Tájegységben 2010-ben 5 fő természetvédelmi őr teljesítet szolgálatot. Ebben a létszámban szerepel a természetvédelmi tájegység-vezető is. Augusztus végéig egy fő közmunkás dolgozott a tájegységben.

2.2.2. Technikai háttér színvonala

- A rendelkezésünkre álló technikai eszközök állapota megfelelő.
- Járműellátottság: a tavalyi évhez képest változatlan, azaz a tájegységnél 1 db Toyota Hilux, 1 db Suzuki Jimny, 1 db Yamaha 125-ös motorkerékpárt használnak szolgálati célra a természetvédelmi őrök.
- Számítástechnikai eszközellátottság: A tájegység irodában 2 db asztali számítógép van, A3-as nyomtatóval.
- Egyéb irodai eszközök: A tájegység irodában 1 db A3-as fénymásoló van.
- Természetvédelmi őrök szolgálati eszközei: a szolgálat ellátáshoz szükséges alap és kiegészítő eszközök (kézitávcső, állványos távcső, fényképezőgép, mobiltelefon, GPS) a rendelkezésre állnak.
- Egyenruha: a természetvédelmi őrök ruházata hiánytalan, jó állapotban van.

2.2.3. Természetvédelmi őrzés színvonala a tájegységben, a természetvédelmi őri munka értékelése

A természetvédelmi szakmai feladatok (természetvédelmi kezelés terepi munkái, adatgyűjtések, monitoring munkák, adatfeldolgozás, gyakorlati védelmi intézkedések) elvégzésének színvonala jó. A hatósági feladatok végrehajtása, az intézkedések szakszerűsége és dokumentálása jó. A hatósági feladatok során a Tiszántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőséggel a kapcsolatunk jó. Mindemellett elmondható, hogy a tájegységben a természetvédelmi őrszolgálat létszáma megfelelő, az egyre szaporodó adminisztrációs, irodai jellegű és vagyongazdálkodási (megnövekedett bivaly állomány) munkák mellett a Natura 2000 területekkel kibővült védett területek ellenőrzésére is jelentős figyelmet fordítottunk.

2.2.4. A természetvédelmi tájegységben megvalósult vagy folyamatban lévő természetvédelmi célú fejlesztések és programok:

- Az andaházi KEOP pályázat megvalósulását megelőző adminisztrációs munkákban részt vettük, a kivitelezővel részletes területbejárásokat tartottunk. Ősszel kezdődtek meg a konkrét kivitelezési munkák, melyek a rendkívül csapadékos időjárásnak köszönhetően csupán a munkaterületek előkészítésére korlátozódtak. A kifejezetten rossz terepviszonyok miatt azonban ez is a vártnál több időt vett igénybe. Egyes területeken a meglévő töltések tisztítását csak csónakból tudták végezni. A területről folyamatosan engedték le, hogy a földmunkákat mielőbb el lehessen kezdeni, azonban a befogadók telítettsége miatt ezt nem tudtuk olyan mértékben végezni, hogy kotrási munkák megkezdődhessenek, így az várhatóan jövő év elejére tolódik.
- A beadott kis vizes KEOP pályázat egyes részei érintik a Bihari-sík TK-t.
- A beadott kis rizsgátas KEOP pályázat egyes részei érintik a Bihari-sík TK-t.
- A Csapó-tanyán a bivaly állomány részére fenntartott, illetve a raktárként használt hodályokon a nádtető javítása megkezdődött.
- Andaházán a villanypásztor karbantartási munkáit a közmunkás segítségével elvégeztük. A bivalyok szükséges állatorvosi vizsgálatát, oltását, vérvételét elvégeztük. A gulyából 30 darab bivaly elszállításra került. A gulya létszáma év végén 148 volt.
- Folyamatosan üzemelt az Andaházán kialakított természetvédelmi bemutatóhely és tanösvény. Az idei évben a látogató csoportok száma 25 körül alakult. A látogató csoportokat minden esetben szakvezető kísért. Elsősorban tavasztól-őszig látogatták a környező települések általános iskolásai, lakosai. Az Andaházi Vizesélőhely-rekonstrukcióra jó rálátást biztosító megfigyelő torony egyre népszerűbb a környékbeli madarászok körében is. A tanösvény állapota helyenként leromlott, ezt a következő évben javítani kell, melyre majd a közmunkaprogram biztosít lehetőséget.
- Idén is megrendezésre került, október 8-án Földesen a természetvédelmi vetélkedő általános iskolások számára. A térség általános iskoláiban a biológia tanárok az ezekben szereplő ismereteket beépítették a biológia órák tananyagába.
- Októberben és novemberben a beadandó KEOP pályázathoz mértük fel a szigetelendő 20 kV-os középvezetékű szakaszok oszlopait.
- A Kerecsensólyom - Life program részeként elvégeztük a monitoring munkákat, a vezetékoszlopok felmérését. Meggyűrűztük a fiókákat.

Az áramszolgáltató a következő kijelölt vezetékszakaszokon végzett szigetelést: Berettyóújfalu–Furta–Zsáka szakaszon 81 darab, a 47-es számú főút és Komádi közötti szakaszon 72 darab, Zsáka–Darvas–Csökmő szakaszon 85 darab, a 47-es számú főút mellett és az ún. Sőre-derék közötti szakaszon 17 darab, a Mezősas-Körösszegapáti közötti szakaszra 60, Berettyóújfalu a Lele-tanya bekötőút és a 47-es számú főút között 9 darab, Tépén 2 darab, Nagyrábén 36 darab, Bihartordán 37 darab, Szomolyom–Mezőpeterd–Váncsod szakaszon 62 darab oszlopra helyeztet fel szigetelőpapucsokat.

- Kihelyeztünk 5 darab zárt kék vércse ládát. A fészektelepeken a szükséges karbantartási munkákat elvégeztük, két telepen a fiókákat meggyűrűztük. A nyár folyamán a kihelyezett szalakóta ládákat ellenőriztük, a fiókákat meg gyűrűztük.
- Januártól március közepéig a tűzok telelőhelyeket, március közepétől május végéig a tűzok dürgő-, illetve költőhelyeket, május elejétől július elejéig a tűzok potenciális költőhelyeit, szeptembertől decemberig a potenciális és tradicionális tűzok telelőhelyeket folyamatosan mértük fel a természetvédelmi tájegység területén. December közepén kifizettük a gazdálkodóknak, az általuk talált tűzokfészkek díjait.
- A fehér gólya fészkelő állományának felmérést a nyár folyamán elvégeztük 43 településen. 1 új fészek alá az áramszolgáltatóval közösen fészektartót helyeztünk Földesen. A fészektartó nélküli gólyafészkek, illetve átszerelhető üres tartók táblázatos összeállítását elvégeztük, és továbbítottuk az áramszolgáltató illetékes munkatársához.
- Szinkron számlálások:
 - Az elvégzett sas szinkron számlálás időpontjai: január 15.
 - Az elvégzett tűzok szinkron számlálások időpontjai:
 - január 15., március 30., április 9.
 - Az általunk elvégzett kék vércse szinkronszámlálások:
 - augusztus közepétől október legelejéig minden hét szerdáján
 - Erdei fülesbagoly számlálást tartottunk 3 alkalommal a tél folyamán, 15 településen.
- A tájegységben Derecske külterületén végezték a HNPI vagyonkezelésében lévő védett gyepen a keskenylevelű ezüstfa irtását.

2.2.5. A természetvédelmi tájegységben meghiúsult fejlesztések és vélhető okai:

A Csapó-tanya felújításának egyes szakaszai idén sem valósultak meg, aminek oka forráshiány. Erre a jövőben várhatóan az újonnan kiírt KEOP pályázat biztosít majd forrást. Az andaházi KEOP pályázat kivitelezési munkái a vártnál lassabban haladnak, melynek oka kizárólagosan a szokatlanul csapadékos időjárás volt.

2.2.6. Természeti értékek állapotának összefoglalása (élőhelyek, fajok, tendenciák)

Az időjárási viszonyok igen szélsőségesen alakultak az idei évben is. Az egész évi időjárást a rendkívül sok csapadék határozta meg, ami a vizes élőhelyek kialakulásával (pl. Tetétlen: Sziget) fészkelő és táplálkozó helyet biztosított számos vízhez kötődő faj számára. Más fajok esetében azonban éppen ellenkezőleg, a felelős, sokszor hűvös csapadékos időjárás negatív hatást váltott kis, mely elsősorban egyes fajok fészkelési sikerében mutatkozott meg. Más fajok esetében – elsősorban a pusztai élőhelyekhez kötődő, későn költő fajoknál – a fészkelések jelentős időbeli csuszása volt jellemző, bizonyosan a kedvezőtlen májusi időjárás következtében.

Egyes, természetvédelmi szempontból jelentősebb fajok állományai a következőképpen alakultak:

- Kerecsensólyom: 8 ismert revírben (idén új revírek is ismertté váltak) csupán három pár költött sikeresen. Igen jelentős volt a fiókapusztulás a tavaszi hűvös, csapadékos időjárás következményeképpen.
- Kék vércse: A párok száma hasonlóan alakult az előző évhez. Összesen 67 pár költése vált ismertté. Tovább folytatódik az a trend, miszerint a szoliter párok eltűnnek, ami mellett egyes telepek jelentősége növekszik. Így évről évre állománygyarapodást tapasztalunk a Földes melletti Kálló-háti telep esetébe. Itt még a kedvezőtlen időjárási körülmények ellenére is stagnált a költő párok száma. Örvendetesen egy új, egyelőre kisebb telep is kialakult Andaházán, feltehetően a 2009-ben elvégzett természetvédelmi-erdészeti munkáknak köszönhetően. A költési siker elmaradt a korábbi években tapasztalhatótól, az átlagos fiókaszám is kisebb volt. A jövőben további segítség lehet a kék vércsék számára a vetési varjú kisebb terjeszkedése a kék vércse telepek közelében. Csak Berettyóújfalu és Földes térségében találtunk három új, kisebb telepet, melyek később akár új fészkelő helyül szolgálhatnak a kék vércsék számára.
- Túzok: A folyamatos esőzések és rossz terep viszonyok jelentősen nehezítették a túzok monitoring munkákat és a fészekkeresést. Tovább nehezítette a munkát a rendkívül magasra növő fű, ami a legtöbb helyen eltakarta a tyúkokat. Optimizmusra ad okot azonban a túzok új (bár régebről ismert) fészkelő helyen való megtelepedése. Szinkron számlálások alkalmával max. 114 madarat számoltunk, de a téli (általában legsikeresebb) számlálást az időjárási körülmények nagyban hátráltatták. Összesen 16 fészek került elő, illetve további 3 csibés család.
- Szalakóta: Szintén megfigyelhető volt a költések időben való eltolódása, bár a fiókaszám itt inkább átlagosnak volt mondható. Összesen 33 pár költése vált ismertté, melyek jelenős része mesterséges odúban költött. Az elmúlt években kihelyezett nagy mennyiségű odú hatására új területeken is megjelentek.
- Rétisas: Egy új pár fészkelése vált ismertté, így két párra emelkedett a bihari állomány, melyből egy sikeres költés volt, ahol az öreg pár egy fiókát nevelt.
- Parlagi sas: A korábbi évekhez hasonlóan egy pár költött sikeresen. Azonban a megfigyelések számának gyarapodásából, és más helyeken revírt tartó egyedekből ítélve nem bízhatunk az állomány növekedésében.
- Pusztai ölyv: Továbbra is két pár költ a Biharban, melyből csupán egy volt sikeres.
- Vetési varjú: 9 telepen 1310 pár.
- Vizes élőhelyek fajai: Vizes élőhelyekhez kötődő fajok a csapadékos időjárás következtében az idei évben az átlagostól több helyen is fészkeltek. Több szikes-tó és vízzel feltöltődő lapos is jó fészkelési lehetőséget biztosított part madarak számára (bíbic, piros lábú cankó, nagy goda), bár helyenként a kezdeti revír foglalás utána sikeres költések elmaradtak. A jelentős csapadék mennyiség hatására idén több esetben találtunk szokatlan helyen költő partimadarakat (piros lábú cankó búzatáblában, kis lile szántóföldek közötti földúton). Több helyen alakultak ki fattyúszerkő telepek, és két kisebb fehérszárnyú szerkő kolónia is volt (marhával legeltetett kisebb laposban). Szintén marhával legeltetett kis szikes mocsárfoltban (ami a legtöbb évben száraz) költött sikeresen a vörösnyakú vöcsök. Gulipán és gólyatölcs költések jelentősebb számban a klasszikusnak számító élőhelyeken, a kabai cukorgyári-ülepítők maradványainál és a Andaházán, valamint az előntött tetétleni Szigeten voltak. A viszonylag sok fészek azonban meglepően kevés sikeres költést eredményezett, feltehetően a heves nyári záporok következtében. A magasra növő

ecsetpázsitos gyepek hatására több haris revírt is megismertünk. Ahol szükséges volt, a gazdálkodóval egyeztettünk a szüksége pufferzóna kialakításáról.

- A csapadékos év feltehetően kedvezőtlenül hatott az egyébként enyhe gyarapodást mutató ürge állományra, de kétségkívül nehezítette a megfigyelést a magas növényzet is.
- Jó évnek bizonyult a sziki kocsord számára, a 2010-ben a tájegységben 19-20 000 tövet számláltunk, 78 különböző helyen. Örvedetesen szokatlanul nagy számban észleltük a nagy szikibaglyot, melynek 911 rágásnyomát leltük, 33 helyen.
- Rendkívül gyenge év volt a kislefű aszat számára. Csupán 384 tövet találtunk, 12 helyen. Korábbi években egy-egy helyen több tízezres állományai is ismertek voltak.

2.2.7. Havária esetek összefoglalása

A nyári árvizek alkalmával részt vettünk a védekezésben.

2.3. Hajdúság–Dél-Nyírség Természetvédelmi Tájegység

2.3.1. Létszám:

A tájegységben 5+1 fő természetvédelmi őr teljesít szolgálatot. Ebből a létszámból Gyarmathy István őrszolgálatvezető-helyettes a tájegységben csak a Debreceni Nagyerdőre kiterjedő „független” örkerületében dolgozik.

2.3.2. Technikai háttér színvonala

- Járműellátottság: Jelenleg 2 db Ford Ranger terepjárót, 1 db Suzuki Jimny terepjárót és 2 db Yamaha TW-125 motorkerékpárt használnak az őrök szolgálati célra. Szél László és Horváth Tibor saját gépkocsiját használja szolgálati célra.
- Számítástechnikai eszközök: A tájegység irodájában működik 1 db asztali számítógép, az őröknél van elhelyezve további 3 db laptop. Az irodából leszerelt régi asztali gép a létavértesi szolgálati lakásban van. A laptopok közül kettő már igen régi, elavult, és csak korlátozottan használható. Horváth Tibor saját gépét használja.
- Szemléltető eszközök: Nincs ilyen. A szemléltetési, előadási feladatokat az igazgatóságon levő eszközök alkalmi használatával látjuk el.
- Természetvédelmi őrök szolgálati eszközei: a szolgálat ellátásához szükséges alap és kiegészítő eszközök (kézitáveső, állványos táveső, fényképezőgép, mobiltelefon) rendelkezésre állnak. Idén 2 db Garmin GPS készüléket kapott Mazsu István és Szél László. Mazsu István régi készüléke használhatatlan. Már csak Beke István és Horváth Tibor használ saját tulajdonú készüléket.
- Egyenruha: a tájegység őrökének egyenruházata hiánytalan.
- A védett természeti területek megjelölésére szolgáló hatósági táblák elfogytak, nagyobb mennyiségre lenne szükségünk.

2.3.3. Természetvédelmi őrzés színvonala a tájegységben, a természetvédelmi őri munka értékelése

A jelenlegi létszám elfogadhatónak mondható, bár a feladatok folyamatos növekedése miatt az egyes tevékenységek között súlyozni kell. A megnövekedett vagyongazdálkodási feladatok (erdeink művelése, marhák ellátása-felügyelete) ellátása jó, de részben ezek időigénye miatt a területek természetvédelmi őrzése kevésbé kielégítő. Idén kevesebb időt tudtunk fordítani a területeken való rendszeres járőrözésre. A HNPI vagyongazdálkodásban levő területek, létesítmények felügyeleti ellenőrzése jó. A természetvédelmi szakmai feladatok ellátása jó, bár a kapacitás elégtelensége miatt a védett fajok felmérésében is súlyozni kell és van, ahol külső segítséget is igénybe veszünk (haris, gólya felmérés). Általánosságban elmondható, hogy a természetvédelmi kezelési munkákkal jól haladtunk az idén, és néhány területen jelentős előrelépést értünk el.

2.3.4. A természetvédelmi tájegységben megvalósult, vagy folyamatban levő természetvédelmi fejlesztések, kezelések:

- Hosszúpályiban a Fehértói-tározó területén a 91 hektárnyi villanypásztorral bekerített területen már negyedik éve tart a szürke marhák legeltetése. A cél a gyepek állapotának javítása, a nád és az egyéb vízi növényzet visszaszorítása, kopárok (esetenként nyílt vizes foltok) kialakítása. Ez évben jellemzően 68 állat legelt a területen. A bekerített területen kaszálás nem volt. A gyepek állapota sokat javult. A legelőn egy bontható szerkezetű fakarámot építettünk, és gyártattunk egy vontatható állatrakodót is. Az erdő körül kialakított és megrongálódott villanypásztor megjavítottuk az ellopott készüléket pótoltuk.
- A szürke marhák takarmányának biztosítása érdekében a következő kaszálások történtek:
 - Hencidán a Berettyó hullámterén: 2 ha, széna sodrása és beszállítása.
 - Létavértes, Lőszletörés: kaszálás, sodrás 4 ha, a takarmány behordása.
 - Hosszúpályi: kaszálás 15 ha, sodrás és takarmány behordása.
 - Nagykeréki, lucerna kaszálás 2 alkalommal: 9 ha, széna kaszálás: 5 ha. A bálák beszállítása.
 - Kaszálás Nyírábrányban, Vámospércsen: 5 ha
- Az idén a nedves talajviszonyok miatt a traktorral szárzúzást csak kevés helyen végeztünk. Ezeket a parlagfű és egyéb gyomok eltávolítása, valamint gyengén cserjés területek megtisztítása érdekében végeztük:
 - Hosszúpályi Petrovics-lapos és Kerek-fenek: 3 ha.
 - Újléta: 2ha.
 - Bagamér: 4 ha.
 - Vámospércs, Jónásrész: 8,2 ha.
- Számos területen végeztünk cserjeirtásokat és kézi kaszálásokat főként értékes láprétek és egyéb gyeses élőhelyek fenntartása, helyreállítása érdekében:
 - Galagonya irtás történt a Monostorpályi-legelő ÉNy-i csücskében: 1,5 ha (bérő végezte)
 - Cserjeirtás Újlétán szibériai nőszirmos és egyéb réteken: 0,6 ha.
 - Cserjeirtás a Nyárfa-lapos-dűlőn: 0,1 ha.
 - Akác sarjak levágása a Kék-Kálló-völgyben: 0,1 ha.

- Cserjeirtás a bagaméri Silye-réten: 1 ha.
 - Cserjeirtás az álmosdi Bihariban: 0,4 ha.
 - Akác sarjak irtása a létavértesi Holdvilágos dombon: 0,3 ha.
 - Akác sarjak irtása a Sámsoni Úti Bellelő kőkörcsines részén: 300 m²
 - Kései meggy sarjak és magoncok leverése Monostorpályi egyhajúvirág élőhelyeken: 0,3 ha.
 - Cserjeirtás a Káposztás-lapason: 0,8 ha.
 - Cserjeirtás a Jónásrészen: 1,5 ha
 - Létavértes, Lőszletörésen gyomos foltok kaszálása.
 - Kézi gyomirtó kaszálások Hencida, Pocsaj, Nagykereki, Hosszúpályi, Hajdúbagos területén: kb. 5 ha.
- Számos területen irtottunk kései meggyet kéreggyűrűzéssel és kihúzással (legtöbb esetben magyar nőszirmos élőhelyeken:
 - Debreceni Nagyerdő, Medvesarok (Db. 215 A)
 - Haláp, Állóhegyi-tölgyes (Db. 429 J): 2 ha.
 - Bánk, Ludas-csárda mögött: 3 ha.
 - Haláp, Rauchbauer-erdő (Db. 409 V, 405 G): 7 ha.
 - Paci-tölgyes: 2 ha.
 - Hármashegy Tölgyesek (Db. 97 C, 98 E, 114 F): 0,1 ha.
 - Martinkai-tölgyes: 1 ha.
- Újabb területeken kezeltük az idegen honos fás szárú növényeket a fűrészes-vegyszeres technikával:
 - Újlétán akácot fűrtünk meg homoki gyepen: 1 ha
 - Akác megfűrése 2 foltban a Kék-Kálló-völgyben: 0,45 ha
 - Akác megfűrése a Martinkai-legelő déli szegélyén: 1 ha
 - Akácok és kései meggyek fűrése Álló-hegyen: 0,4 ha.
 - Amerikai kőris fűrése a Kék-Kálló-völgyben: 0,2 ha.
- Invazív növényeket vegyszeres pontpermetezéssel is irtottunk. A foltok kiterjedését sajnos nem tudjuk sok esetben pontosan megadni:
 - Akác sarjak pontpermetezése Újlétán, felújítási területen: 1 ha.
 - Gyalogakác pontpermetezése a Káposztás-lapason: 0,2 ha
 - Akác és kései meggy permetezése a Bánki-erdő hagyásfoltjain: 4,2 ha.
 - Selyemkóró pontpermetezése a Monostorpályi-legelőn: 0,5 ha.
 - Selyemkóró pontpermetezés a Kék-Kálló-völgyben, a Kőrises Arborétum kis tisztásán, a Jónásrészen, a Nyárfa-lapos-dűlőn, a Martinkai-legelőn: kb. 4 ha.
- Akác letermelését végeztük el a gyepterhelyreállítás érdekében a Martinkai-legelőn több foltban, összesen mintegy 5,4 ha kiterjedésben. Sarjadásuk megakadályozása főként a bérlok által végzett legeltetéssel történik.
- Korábban illegálisan művelt tormaföld bakhátainak tárcsázásos elegyengetése történt meg Újlétán 1 ha kiterjedésben.
- A tájegységben 13 zsilippel végzünk vízvisszatartást, és további 7 ideiglenes vízelkötést tartunk fenn.
- A Nagyerdőn két elhagyott hajléktalan szállás felszámolására került sor.

- A Debreceni Nagyerdőn 80 db énekesmadár odú került kihelyezésre. A hajdúböszörményi Tócsó-völgybe 3 db szalakóta odú, a Halápi-, és Bodzás-tározóhoz szintén 3 db szalakóta odú került. A hencidai Miklós-erdőben 1 db műfészék épült fekete gólyának. A pocsaji Kasza-pusztán 30 db vércseláda lett kihelyezve.

2.3.5. Természeti értékek állapotának összefoglalása (élőhelyek, fajok, tendenciák)

A tavalyi rengeteg csapadék rányomta bélyegét a területek állapotára. A lápok vízellátása kitűnő volt. Több alkalommal voltak a védett területeinken belvízi vésztározások (Martinka, Kék-Kálló-völgy), ami a gyepek használatát akadályozta. A védett víztározókon is gyakran változott a vízszint. Ezeken idén is létrejöttek a sirály- és szerkőtelepek. A hosszúpályi Fehértói-tározóban újabb bakcsótelep jött létre. Érdekes, hogy harisból viszont mindössze 6 pld-t észleltünk a tájegység területén.

Mindössze 2 pár fekete gólya sikeres költését tudtuk követni. További 5 párnál vagy sikertelen volt a költés, vagy új fészekben költöttek ismeretlen helyen. Mindenesetre a revírekben jelen voltak. További 1 pár fészkelését feltételezzük Nyírábrány közelében.

Jelentős, eddig ismeretlen védett növény állományokat fedeztünk fel még a védett területeken belül is. A sások különösen sok meglepetést hoztak. Sok helyen mutattuk ki a gyepes sást (*Carex caespitosa*). A bugás sásnak (*Carex paniculata*) 3 állományát találtuk a tájegységben. A tájegységre nézve új faj az árnyéki sás (*Carex umbrosa*), aminek három állománya került eddig elő. Tízántúlra új faj a buxbaum sás (*Carex buxbaumii*) a Jónásrészen, és az északi sás (*Carex hartmanii*) egy újlétei és álmosdi réten.

A tájegységre nézve szintén új faj a Steven-boglárka (*Ranunculus strigulosus*), mely a Haneleken fordul elő. A mocsári aggófűvet (*Senecio paludosus*) sem ismertük eddig a tájegységből, melynek most két kis állományára bukkantunk.

Új, de viszonylag kicsi réti angyalgöyökér (*Angelica palustris*) állományt találtunk Penészleken, az államhatáron áthúzódó lápon. Ennek a fajnak a mennyisége folyamatosan nő a védett területeken, amit a régen becserjésedett élőhelyek helyreállításával, valamint a magszórás utáni szárazzásokkal érünk el.

A cserjeirtás eredményeként idén már igen szépen virágzott a Jónásrész melletti Mogyorós-erdő zergeboglár állománya is.

Az egyhajúvirág állományokban rendkívül kevés példány virágzott az idén. Csak remélni tudjuk, hogy ez a mélypont nem a rohamos pusztulás jele, hanem csak az előző aszályos év eredménye.

A magyar nőszirm állományaiban nincs komoly csökkenés, köszönhetően a kései meggy irtásában végzett erőfeszítéseinknek. E munkát azonban egyetlen évre sem lehet abbahagyni, hiszen ennek a fajnak az élőhelyére növekvő nyomást fejt ki az invazív növények terjedése és az erdészeti művelés igénye is.

A nedves rétek orhideáira jó év volt. Nemcsak a pompás kosborból (*Orchis laxiflora subsp. elegans*) volt sok, de a hússzínű ujjaskosbor (*Dactylorhiza incarnata*) állományai is látványos virágzást produkáltak. Az Álmosdi Darulápon idén is virágzott a két ismert tö széleslevelű ujjaskosbor (*Dactylorhiza majalis*).

Egyik közmunkásunk számos erdőrészletben és gyepon mért fel védett növény állományokat Hajdúsámson és Debrecen határában. Talált többek között egy új epergyöngyike (*Muscari botryoides*) állományt is a Hármashegy Tölgyesek Natura 2000 site-on. Folytattuk az ex lege védett lápok feltárását, minek eredményeként többek között újabb fehér zászpa (*Veratrum album*), szibériai nőszirm (*Iris sibirica*), kúszó csalán (*Urtica kioviensis*), békaliliom (*Hottonia palustris*), kornistárnics (*Gentiana pneumonanthe*) stb. állományok kerültek elő.

A védett állatfajok feltárásában is vannak új eredményeink. A tájvédelmi körzet sok területén megtaláltuk az ugarcsigát (*Helix lutescens*). A megfelelő élőhelyeken nem látszik ritkának. Több helyen észleltük a barbár sáskát (*Calliptamus barbarus*) és az önbeásó sáskát (*Acrotylus longipes*). Ezek valószínűleg elterjedtek a homoki gyepeinken. Idén igen sok óriás törösdarazsat (*Megascolia maculata*) figyeltünk meg. A létavéteszi Nagy-legelőről előkerült a délvidéki poszméh (*Bombus argillaceus*).

A nagylepkekre (*Macrolepidoptera*) vonatkozóan sok adatot gyűjtött Józsa Árpád köz munkásunk. Feltárta a keleti lápibagoly (*Arytrura musculus*) néhány új élőhelyét is.

Sajnos az özönnövények mennyisége rohamosan nő a tájegység területén.

2.4. Közép-Tisza–Jászság Természetvédelmi Tájegység

2.4.1. Létszám

Közép-Tisza–Jászság Természetvédelmi Tájegységben jelentős személyi változások történtek 2010-ben. A tájegységben hat fő természetvédelmi őr kezdte meg a szolgálatot az év elején. Zalai Tamás tájegységvezető július hónap végével távozott a tájegységből, helyét Donkó Károly vette át. Donkó Károly szeptember hónapban távozott a tájegységből, az új tájegységvezető Monoki Ákos lett. Donkó Károly az egész Igazgatóság erdészeti szakmai koordinálását, továbbá a tájegység saját vagyonkezelésű erdeinek kezelését végezte, feladatait december végétől a Közép-Tisza–Jászság Természetvédelmi Tájegységben Dobrosi Dénes vette át, szerződéses megbízással. A tájegységben maradt négy természetvédelmi őr rendelkezik őrri vizsgálással és fegyvervizsgálással. Tallósi Béla, Sallai Zoltán, Monoki Ákos kiséphajó-vezetői jogosítvánnyal is rendelkezik. A két kolléga távozásával átszervezésre kerültek az örkerületek. Zalai Tamás örkerületét jelentős részben Juhász Tibor vette át a Jászságban, a Közép-Tiszán pedig Tallósi Béla és Monoki Ákos. Donkó Károly örkerültén Sallai Zoltán és Tallósi Béla osztozik.

2.4.2. Technikai háttér színvonala

A rendelkezésre álló technikai eszközök állapota többnyire kielégítő, a Suzuki terepjárón és az egyik szolgálati kiséphajón több javítani való probléma van, melyek 2011. év elején lesznek javíthatva.

- Járűellátottság: jelenleg 1 db Ford Ranger és 1 db Suzuki terepjárót, 2 db motorcsónakot, 1 db motorkerékpárt használnak a természetvédelmi őrök.
- Számítástechnikai ellátottság: a tájegység irodában 2 telepített asztali számítógép található Internet hozzáféréssel, továbbá 4 laptop. Ezen kívül pályázati forrásból Sallai Zoltánnál egy asztali számítógép található.
- Természetvédelmi őrök szolgálati eszközei: a szolgálat ellátásához szükséges alap és kiegészítő eszközök rendelkezésre állnak (6 kézitávcső, 3 állványos távcső, fényképezőgép, mobiltelefon, 4 GPS).
- Egyenruha: a régi őrök közül mindenki rendelkezik szabályos egyenruházati elemekkel. Az új munkatársak esetében az egyenruházat még nem teljes.

2.4.3. Természetvédelmi őrzés színvonala a tájegységben, a természetvédelmi őri munka értékelése

A feladatok mennyiségéhez képest a négy fős őri létszám nem elegendő. Költsési időszakban a létszám a feladatok ellátásához kevés. A területi jelenlét a két fő természetvédelmi őr távozásával jelentősen csökkent. Szerződéses erdész alkalmazásával a saját vagyionkezelésű erdőterületek kezelésének problémaköre megoldódni látszik. A természetvédelmi szakmai feladatok ellátása jó, ugyanúgy, mint a hatósági feladatok végrehajtása. Az intézkedések dokumentáltsága jó színvonalú. A HNPI vagyionkezelésében lévő területek felügyeleti ellenőrzése jó. Kivételt képeznek ez alól egyes erdőterületek, amit azonban az őrzést a létszám növelésével sem lehetne megoldani.

2.4.5. A természetvédelmi tájegységben megvalósult vagy folyamatban lévő természetvédelmi célú fejlesztések

Anyagi és pályázati forrás hiányában a természetvédelmi célú fejlesztéseket elsősorban a gazdálkodók és bérlők végzik. Ezek közül kiemelendők egyes gazdálkodók egyre növekvő szürke marha állományai, valamint az Akolháti-mocsárrét vegetációjának újabban marhával történő visszaszorítása. Természetvédelmi célú fejlesztések közé sorolható a nemesnyárasok hazai fafajú erdőkre történő lecserelése, ami az Igazgatóság számára jelentős anyagi bevételeket is jelent.

2.4.6. A természetvédelmi tájegységben megvalósult fejlesztések és vélhető okai

Az idei esztendőben nem volt a Tájegységnek önálló beadott pályázata.

2.4.7. Természeti értékek állapotának összefoglalása

A 2010. évben az időjárási és vízállási viszonyok jelentősen megváltoztak, az elmúlt kb. fél évtizedben jellemzővel összehasonlítva. Az átlagos hőmérséklet jóval elmaradt a korábbi években jegyzett értékektől, és a csapadék mennyisége is kimagasló volt (880-1100 mm). Az élővilágra ható klimatikus feltételek közül külön figyelmet érdemel a szokatlanul hűvös tavasz. A folyókon ismétlődően és tartósan levonuló magas árhullámok szintén nem elhanyagolható hatással voltak az élőhelyek természeti jellemzőire és az élővilágra. Az örkerületre jellemző védett vagy különös értéket képviselő természeti értékek életkilátásaira és szaporodására kedvezőtlenül hatott a sok csapadék és az elárasztás. A kiterjedt vizes élőhelyek előnyét leginkább egyes madárfajok élvezték, amelyek közül azonban a legtöbb faj nem költ rendszeresen a Tájegységben. A főleg Szolnok térségében meghatározó antropogén hatás intenzitása, az árvíz elleni védekezés során a védett területek határát képező minden töltésszakaszon növekedett. A természetes élőhelyek, így a tájvédelmi körzethez tartozó védett természeti területek és értékek állapota a korábbi évekhez képest jelentősen romlott. Ez utóbbi mindenek előtt a meleg és szárazsághatározó fajokra és a hullámtérhez kötődő védett növényekre vonatkozik.

Tekintettel arra, hogy a természetvédelmi oltalom (országos védett és NATURA 2000) alatt álló területek majdnem kizárólag a folyók (Tisza és Zagyva) hullámtérben találhatóak, azokra a vízállás, de főleg a nagyobb áradások mindenkor döntő hatással vannak. 2010-ben három nagy árvíz vonult le a folyókon. A téli áradást befagyás is követte, aminek igen nagy, főleg erdészeti károk lettek a következményei. Júniusban hosszantartó, magasan tetőző árvíz

vonult le a Zagyván és a Tiszán is. A legtöbb hullámtéri védett növény állományai teljesen visszahúzódtak hosszú vízborítás következtében. Az év vége felé ismét befagyással kísért, tartós árhullám vonult le a folyókon. A vadállomány mellett az árvizek a megtelepedett hódállományra és számos védett növényfajra is kedvezőtlen hatással voltak. A sorozatos elárasztás lehetetlenné tették a hullámtéri rétek használatát, és az erdőgazdálkodási tevékenység is majdnem teljes mértékben elmaradt.

2.4.8. Havarria esetek összefoglalása

A természetvédelmi tájegységben nagyobb jelentőségű havaria eseménynek tekinthető a téli nagy áradás illetve egyidejű jegesedés, melynek révén telepített erdőterületek jelentősen károsodtak. A május-június hónapokban levonult igen magasan tetőző tiszai áradás szintén nagyon komoly hatást gyakorolt a Tájvédelmi Körzet természeti értékeire.

2.5. Nyírség- Szatmár- Bereg Természetvédelmi Tájegység

2.5.1. Létszám:

A Nyírség- Szatmár- Bereg Természetvédelmi Tájegységben 2010-ben 8 fő természetvédelmi őr teljesített szolgálatot. Varjasy Katalin a vagyongazdálkodási osztály munkatársaként tájegységünkben MTÉT koordinátori, valamint vagyongazdálkodással összefüggő feladatokat lát el.

2.5.2. Technikai háttér színvonala

- Jár műellátottság: A tájegységben 5 db terepjárót használunk (Ford Ranger, Land Rover Defender 90, Toyota Hilux, Suzuki Jimny és Lada Niva), melyek közül a Toyota Hilux és a Land Rover műszaki állapota (a gyártási év, a futott km stb.) a tavalyi évhez képest romlott, a folyamatosan jelentkező javítási költségek miatt fenntartásuk nem gazdaságos, cserére szorulnak. Barcánfalvi Péter, Ebesfalvi Sarolta, Máté Rudolf nem rendelkeznek szolgálati gépjárművel, feladataikat saját autóval vagy más őr kollégák szolgálati járművével látják el. Tájegységünkben 3 db motorkerékpár (a motorok is sok kilométert futottak, cserére szorulnak), 1db motorcsónak, 1 db csónakmotor (tiszai ladikra szerelve), illetve 1 db Antonio Carraro Country 4300 traktor található.
- Számítástechnikai eszközök: A meglévő számítástechnikai eszközök állapota és használhatósága jelenleg még megfelelő, azonban pályázati forrásból javasolt a folyamatos cseréjük.
- Szemléltető eszközök: A ROP és a KAC pályázatokból beszerzésre került projektor, DVD lejátszó és hangsugárzó eszközök, valamint a display falak színvonalas szemléltetést tesznek lehetővé. Azonban a megfelelő előadó- és kiállító terem hiánya rontja a felhasználhatóságukat.
- Természetvédelmi őrök szolgálati eszközei: A szolgálat ellátásához szükséges alap és kiegészítő eszközök (kézi távcső, állványos távcső, mobiltelefon) rendelkezésre állnak. Herczeg Ferenc és Máté Rudolf öröknek nincs fényképezőgépe, ami a terepi adatrögzítést megnehezíti.
- Egyenruha: a tájegység őrjeinek egyenruházata hiánytalan.

2.5.3. Természetvédelmi őrzés színvonala a tájegységben, a természetvédelmi őri munka értékelése

A 8 fős létszám elegendő a természetvédelmi őri alapfeladatok ellátásához. A védett és nemzetközi védelem alatt álló egységek a megye 5936,45 km² területén nem egyenletes eloszlásban találhatóak, ami továbbra is nehezíti a természetvédelmi őrzési és kezelői feladatok végzését. Az alacsony havi kilométer keretek miatt, a madármentések és egyéb természetvédelmi kezelői-őrszolgálati feladatok túlfutást eredményeznek.

A HNPI vagyonkezelésében lévő területek, létesítmények felügyelete, ellenőrzése megfelelő. A saját vagyonkezelésű területekkel kapcsolatos ügyintézés tájegységünkben Varjasy Katalin koordinálja. A természetvédelmi kezelői és őrszolgálati feladatok végrehajtása és az intézkedések szakszerűsége jó, egyes öröket és ügýtípusokat illetően azonban fejlesztésre szorul.

2.5.4. A természetvédelmi tájegységben megvalósult, vagy folyamatban levő természetvédelmi fejlesztések, kezelések, tevékenységek:

- Természetes erdő felújítási kísérletek a saját vagyonkezelésű Tarpai-erdőben.
 - Lápi kutak üzemeltetése a Beregben, Kállósemjén Mohosnál és alkalomszerűen a Vajai-tónál.
 - A csarodai Báb-taván az égerfa és bokorfűz sarjak eltávolítása, a nyírfák kímélete mellett, valamint nyílt tőzegmoha felszínek kialakítása.
 - Tájidegen fafaj (akác) vegyszeres kezelése az Olcsvaapátihoz tartozó Székos-erdőben, saját vagyonkezelésű területen (Olcsvaapáti 057a,b).
 - Gyalogakác irtása a fülesdi mocsárréten (Fülesd 072/6 hrsz. és 072/8 hrsz.).
 - Élőhelykezelés a barabási Kaszonyi-hegyen (kaszálás, legyűjtés).
 - Erdőgazdálkodási munkák végzése az éves erdőgazdálkodási terv alapján. A munkák részletes ismertetése az éves erdőgazdálkodási tervben történik.
 - A Bátorligeti-ösláp vízpótlása, valamint a Fényi-erdőben lévő Károlyi-folyás vízvisszatartása.
 - A tisztító kaszálások bátorligeti lápon, legelőn és a Fényi-erdőben.
 - A Fényi erdőben 1 ha területen cserjeirtás végzése, valamint a korábbi években megnyitott területeken 3 ha-on tisztítás végezése.
 - Parkfenntartási munkák végzése Cégénydányádon 13 ha kiterjedésben.
 - Közmunkaprogram: 2010-ben a tájegységünkben 7 fő volt közmunkásként foglalkoztatva változó kezdési időpontokkal, augusztus 31-ig, ill. 2 fő önkormányzati közmunkást vettünk át Cégénydányád Önkormányzattól november elejétől év végéig.
 - MVH ellenőrzés: A területellenőrzések száma a tavalyi értékekhez hasonlóan alakult, annyi eltéréssel, hogy 2010-ben csak a természetvédelmi szempontból releváns helyrajzi számokat ellenőriztük közösen az MVH szakembereivel, ill. az ellenőrzés és a jegyzőkönyvezés időben különválasztva történt.
- **Oktatás és idegenforgalom:**
 - Madarászfutam* - résztvevők száma: 60 fő
 - Nemzetközi Madármegfigyelő Nap* - résztvevők száma: 150 fő
 - Harisok éjszakája* - résztvevők száma: 20 fő
 - Partifecske-hajózás a Tiszán* - résztvevők száma: 100 fő
 - Gólya Road-show, Csengersima* - résztvevők száma: 50 fő
 - Előadások a tájegységhez tartozó óvodákban, általános- és közé iskolákban, főiskolán, egyetemen, szakvezetés a természetrajzi kiállításban* - résztvevők száma: kb. 300 fő
 - FETIKÖTEVIFE szakmai kirándulásán szakvezetés a Beregben* - résztvevők száma: 40 fő

Bátorliget - szakvezetéssel töltött napok száma: 19 nap.

Szakdolgozók, gyakorlatosok - 2010-ben 3 szakdolgozónak nyújtottunk segítséget és 10 hallgató töltötte nálunk a nyári terepgyakorlatát. A Nyíregyházi Főiskola hallgatóinak természetvédelmi terepgyakorlat biztosítása kb. 20 fő részvételével.

Cikkek, rövid közlemények a HNPI honlapra: 11 db

2.5.5. Természeti értékek állapotának összefoglalása (élőhelyek, fajok, tendenciák, stb.)

Hazánkban, így a Bereg-Szatmári síkon is a 2010-es év rendkívül csapadékos volt. A korábbi mérésekhez képest havi és éves bontásban is rekord mennyiségű eső hullott. A legtöbb csapadék tavasz végi, nyár eleji hónapokban érkezett. Majd szeptemberben és decemberben a tavalyi mennyiséget jóval meghaladó értékeket mértünk. A nagy mennyiségű eső eredményeként a védett területek egy részén a gazdálkodási tevékenységek korlátozottak voltak.

- Geofiton felmérés: A szatmári erdőkben a téltemető, hóvirág, kárpáti sáfrány, erdélyi csillagvirág, kockás kotuliliom állományok virágzásának nyomon követése.
- Egyéb védett növények felmérése: Sziki kocsord, kornistárnics, réti kardvirág, szibériai nőszirm, nyári tözike állományok virágzásának nyomon követése, a területek megfelelő kezelésének felügyelete.
- Fekete gólya felmérés (Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében idén 28 költést regisztráltunk, melyből 17 tönkrement. A fennmaradó 11 sikeres költésből összesen 25 fióka repült ki).
- Patak-köz erdőben 2010-ben előkerült a sápadt szemeslepke (*Lopinga achine*) 1 példánya (Natura 2000 jelölőfaj).
- Fehér gólya felmérés (kb. 90 településen).
- Haris felmérés (216 éneklő hím).
- Szalakóta felmérés (2 pár jelenléte a költési idő elején).
- Gyöngybagoly felmérés (20 pár).
- Parti fecske és jégmadár felmérés (Tisza, Szamos).
- Erdei fülesbagoly felmérés (szatmári és beregi települések).
- Réti sas felmérés (3 pár, 2 fióka repült ki, egy fészek nem volt visszaellenőrizve).
- Kerecsensólyom felmérés (2 pár)
- Hamvas rétihéja felmérés (4-8 pár, valószínűleg a fészkelések megghiúsultak a csapadékos idő miatt).
- Madármentés (20 faj, 81 egyedét szállítottuk be).
- Idős védett fák katasztrozése.
- Kérészrajzás (június 29.- július 4.).
- 100 db lápi póc ivadék elengedésének felügyelete a Gögő-Szenkén.
- Tegzesfelmérés segítése a Szatmárban (Oláh János).
- KFO felmérés.

3. Természetmegőrzési Osztály

Az osztály 2010. évi működéséről általánosságban elmondható, hogy erősödött az osztály koordinációs, felügyeleti és támogató szerepköre, és különös hangsúlyt fektettünk a szervezeti egységek közötti – kétirányú – információáramlás fejlesztésére is. A Természetvédelmi Információs Rendszer (TIR) folyamatos kiépülésével erősödött az informatikai szolgáltató tevékenység, melynek legfontosabb eleme az adatgyűjtési és -feldolgozási tevékenység terén kifejtett megnövekedett aktivitás volt (kutatás-monitorozási adatok, kutatási jelentések feldolgozása, őri adatközlés, 2011-től felügyelői adatközlés). A következőkben vegyük sorra az egyes részterületeket, témákat.

3.1. Személyi és technikai feltételek

Az osztály személyi állománya 2010-ben:

- Olajos Péter
- Deák Balázs
- Dudás Miklós
- Gábor Tamás
- Gáspár Ákos
- Dr. Göri Szilvia – 2010. ősztől a Természetvédelmi Fejlesztési Osztály vezetője
- Kiss Róbert
- Ködöböcz Viktor
- Lesku Balázs
- Dr. Lukács Balázs András – a 2010. év végén jelentette be távozását
- Dr. Magura Tibor
- Molnár Attila
- Sándor János

A működéshez szükséges technikai feltételek (gépjármű, irodai és terepi eszközök, stb.) meglétét és működtetését az igazgatóság központi és pályázati keretből biztosította. Összegezve elmondható, hogy az osztály működésének személyi és technikai feltételei elégségesek a feladatok ellátásához.

3.2. Természeti értékek állapotának regisztrálása, nyomon követése

Ebben a feladatkörben az elmúlt év egyik kiemelt projektje volt a „Táji értékek kataszterezése az Európai Táj Egyezmény hazai bevezetésének megalapozásához, a tájkarakter értékelés módszertanának kidolgozásához” című EGT / Norvég Finanszírozási Alap támogatásával futó pályázat (TÉKA) HNPI-re eső feladatainak koordinálása, a keletkezett adatok Természetvédelmi Információs Rendszerben való rögzítése, a pályázat adminisztrálása.

A másik kiemelt projekt a „Terepi felmérés a kunhalmok, mint tájlemek MePAR-ban történő szerepeltetéséhez” volt az osztály feladata volt a tevékenység igazgatósági szintű irányítása, az eredmények feldolgozása.

Az elmúlt évben is folyamatos volt a kiemelt vizes élőhelyek (beregi lápok, Kállósemjéni Nagy-Mohos, Vajai-tó, Meggyes-lapos, Halas-fenék, stb.) állapotának folyamatos figyelése, a természeti értékek általános nyomonkövetése, figyelemfelhívás, intézkedés kezdeményezése, kivitelezése.

Ennek a feladatkörnek eszköze a kutatás és monitorozás, valamint az őri adatközlés koordinációja, feldolgozása is ezeket később, külön pontban tárgyaljuk.

3.3. Biotikai adatbázisok, háttér-adatbázisok felépítése, működtetése

A Természetvédelmi Információs Rendszer folyamatos bevezetésének 2010. évi legfőbb tevékenysége a rendelkezésünkre álló, illetve általunk összegyűjtött archív és recens biotikai adatok letisztázása és adatbázisba rendezése volt.

Az év végére összegyűlt biotikai adatok mennyisége:

- Természetvédelmi őri adatközlés eredménye;
2008: kb. **15 ezer** rekord
2009: kb. **16 ezer** rekord
2010: kb. **20 ezer** rekord
- 1996-97 évi alapállapot-felmérés eredményei: kb. **22 ezer** rekord;
- *Carabidae* (futóbogár) adatbázis: kb. **10 ezer** rekord
- Kutatási jelentések zoológiai-botanikai adatai: kb. **10 ezer** rekord
- Projektek során (pl. LIFE) keletkezett adatok: kb. **20 ezer** rekord

Ez összesen mintegy **113 ezer rekordot** jelent, mely szám folyamatosan nő. Az importálásra (TIR-be) előkészített adatmennyiséget 2011. márciusában építjük be a rendszerbe, a következő feladat az lesz, hogy rutinszerűen **kereshetővé, lekérdezhetővé kell tenni** ezt az adatmennyiséget.

Az elmúlt évben is folyamatos tevékenység volt a **háttér-adatbázisok** fejlesztése, karbantartása (digitális térképi állományok, műholdfelvételek, légifotók, stb.).

3.4. Kutatási és monitorozó tevékenység

A) Kutatás a 2010. évben

- Állapotfelmérés az Egyek-pusztakócsi mocsarak rehabilitációját érintő területeken - a vizsgálat keretében a 2005., a 2006., 2007. és a 2008. évben visszagyepesített területeken a pókok (*Araneae*), futóbogarak (*Carabidae*) és madarak (*Aves*) felmérése valósult meg, valamint tartós kvadrátokban cönológiai felvételek és fitomassza-vizsgálatok történtek.

B) Monitorozó tevékenység a 2010. évben

- 8 növényfaj (*Angelica palustris*, *Cirsium brachycephalum*, *Iris aphylla* ssp. *hungarica*, *Lindernia procumbens*, *Marsilea quadrifolia*, *Pulsatilla patens*, *Pulsatilla pratensis* ssp. *hungarica*, *Thlaspi jankae*) populációméretének meghatározása összesen 26 helyszínen.
- 11 növénytársulás (*Quercus robori-Carpinetum*, *Agrostio-Alopecuretum pratensis*, *Acorelletum pannonicum*, *Achilleo-Festucetum pseudovinae*, *Agrostio-Beckmannietum*, *Artemisio-Festucetum pseudovinae*, *Camphorosmetum annuae*, *Pholiuro-Plantaginetum*, *Peucedano-Asteretum sedifolii*, *Festuco vaginatae-Corynephorum*, *Potentillo arenariae-Festucetum pseudovinae*) cönológia felvételezése 12 helyszínen.
- Kijelölt lokalitásokban a *denevérek* felmérése valósult meg.

- A vizsgálat során a korábbi években is felmért helyszíneken a *mohák* felvételezése valósult meg.
- A vizsgálat során 6, a korábbi években is felmért élőhelyen valósult meg az ürge (*Spermophilus citellus*) állományának felvételezése.
- A vizsgálat során a Öreg-Túr, a Zagyva, a Berettyó, a Sebes-Körös mentén halfaunisztikai vizsgálatok valósultak meg.
- A vizsgálat során két darab 5x5 kilométeres mintanegyzet (5x5_T 064, 5x5_T 092 azonosítójú) élőhelyterképének elkészítése és az ott előforduló invázív növényfajok (*Ailanthus altissima*, *Amorpha fruticosa*, *Asclepias syriaca*, *Solidago canadensis* és *Solidago gigantea*) felvételezése történt meg.
- *Kisemlősök bagolyköpetből* történő felmérése valósult meg a kijelölt lokalitásokban.
- *Orthopteroid* felmérés az *Achilleo-Festucetum pseudovinae* (Angyalháza), és *Peucedano-Asteretum sedifolii* (Újszentmargita) társulásokban
- Nyolc, a korábbi években is felmért nyírségi gyeppen (Bagamér, Bátorliget, Bátorliget-Újtanya, Hajdúbagos, Martinka, Nyíregyháza, Nyírtura, Rohod) valósult meg a *talajfelszíni ízeltlábúak* mintavételezése.
- A vizsgálat során két, a korábbi években is felmért két nyírségi gyeppen valósult meg az *Orthopteroid* fauna felmérése
- A Natura 2000-es fajok monitorozása keretében 4 faj (*Carabus hampei*, *Carabus hungaricus*, *Odontopodisma rubripes*, *Isophya stysi*, *Vertigo moulinsiana* valamint két gerinces állatcsoport (göték, pelék) felvételezése valósult meg a kijelölt mintavételi helyeken.
- A Natura 2000-es fajok monitorozása keretében az *Orthotrichum rogeri* mohafaj keresése.
- A Natura 2000-es fajok monitorozása keretében az *Euphydrias maturna* (Márokpapi) és a *Maculinea* fajok (Álmosd, Fülesd) felmérése.
- A Natura 2000-es területek monitorozása keretében 6 *gyepterület extenzív és intenzív* felmérése valósult meg a kijelölt mintavételi helyeken.
- Tisza fénycsapdák működtetése Tizsakóród és Tizaszőlős határában

Összegezve megállapítható, hogy a korábbi évekhez képest jelentősen visszaesett a kutatási aktivitás, holott a természetvédelmi kezelés színvonalának fejlesztéséhez szükség lenne mind a problémafeltáró és –megoldó, mind pedig a felmérő-nyomonkövető jellegű kutatási tevékenység fejlesztésére. Sajnos a témában beadott pályázataink (Natura 2000 területek jelölő fajainak és élőhelyeinek feltárása) többszöri próbálkozás ellenére sem nyertek támogatást.

3.5. Pályázati tevékenység

Ez a tevékenységi kör jellemzően más szervezeti egységekkel közös tevékenységet ölel fel, az elmúlt évben is az egyik legnagyobb tömegét adta az összes feladatnak

KEOP projektek szakmai koordinációja („szakmai felelősök”), egyéb részvétel

- „Természetes és természetyszerű erdők és fás legelők természetvédelmi kezelése, kialakítása a HNPI működési területén.”
- „Vonalas létesítmények természetkárosító hatásának mérséklése a Hortobágyi Nemzeti Parkban.”
- „Természetvédelmi fejlesztések a Hortobágyi Nemzeti Park Egyek-Pusztakócsi mocsarak területén”

- „Az egykori bombázó lőtér tájrehabilitációja a Hortobágyi Nemzeti Parkban”
- „Vizes élőhelyek- és fás legelők rehabilitációja”
- „Kisvízterek rehabilitációja”
- „Hortobágy-folyó rehabilitáció”

LIFE projektek „utókezelése” – a projektek lezárását (2008.12.31.) követően 5 évig

- „A Beregi-síkság komplex élőhely-rehabilitációja”
- „Gyepterületek rekonstrukciója és mocsarak védelme Egyek-Pusztakócson”

Egyéb pályázati tevékenység – pl. HURO 0801 INTERREG írása (fentebb említett két pályázat, sajnos egyik sem nyert).

3.6. Élőhely- és fajvédelmi tevékenységek

Ezek kifejezetten **nem csak a TMO feladatkörébe** tartozó feladatok, itt a legfontosabb az osztályok szoros együttműködése. Az ide tartozó tevékenységek általában egy-egy nagyobb pályázati forráshoz (LIFE, KEOP) kapcsolódó tevékenységek, de a kisebb léptékűek ezek nélkül is működnek (pl. kisebb vízviszatarítások, cserjeirtás, stb.). Ez a legösszetettebb tevékenységi kör, vannak kutatási, monitorozási, pályázati, logisztikai, engedélyeztetési, PR, stb. vonzatai is. A konkrét védelmi intézkedéseken túl ide tartozik a fajmegőrzési tervek készítésének feladata is, illetve az azokban foglaltak érvényesítése az osztály és más szervezeti egységek munkájában.

Ezek a feladatok folyamatosan végzett tevékenységek, nincs értelmé a 2010. évet külön értékelni, elemezni. Az egyes tevékenységek és tevékenységi körök az Őrszolgálat munkáját részletező részben, illetve a pályázatok leírásánál szerepelnek.

3.7. Természetvédelmi kezelési tervek készítése

Ebben a feladatban az osztály koordinációs szerepkört tölt be, minden tervnek van kijelölt felelőse (felügyelő vagy természetvédelmi őr). A kezelési tervek "B" fejezetének készültségi állapota az év végén a következő volt.

Elkészült / elkészítendő természetvédelmi kezelési terv	Készültség foka/Elkészítés határideje
Bihari legelő TT, Bihari-sík TK, Bihari-sík TK bővítése	Elkészült, felterjesztve a Szakállamtitkárságra
Bátorligeti legelő TT, Bátorligeti legelő TT bővítése, Bátorligeti ősláp TT	Elkészült, felterjesztve a Szakállamtitkárságra
Hajdúsági TK, Hajdúsági TK bővítése, Hajdúbagosi Földikutya Rezervátum TT	Elkészült, felterjesztve a Szakállamtitkárságra
Baktalórántházi erdő TT, Fényi-erdő TT, Fényi-erdő TT bővítése, Debreceni Nagyerdő TT	Elkészült, felterjesztve a Szakállamtitkárságra
Közép-Tiszai TK Közép-Tiszai TK bővítése	Elkészült, felterjesztve a Szakállamtitkárságra

Szatmár-Beregi TK Szatmár-Beregi TK bővítése	Elkészült, felterjesztve a Szakállamtitkárságra
Tiszadobi ártér TT, Tiszatelek - Tiszaberceli ártér TT	Elkészült, felterjesztve a Szakállamtitkárságra
Kecskeri-pusztá TT Zádor-híd környéke TT	Elkészült, felterjesztve a Szakállamtitkárságra
Jászdózsai Pap-erdő TT, Borsóhalmi-legelő TT, Alsó Zagyva-hullámtér TT, Zagyva menti TT	Elkészült, felterjesztve a Szakállamtitkárságra
Hortobágyi NP Hortobágyi NP bővítése	A készítés folyamatban. 2012. december 31.
Tiszadorogmai Göbe-erdő TT	A készítés folyamatban. 2011. december 31.
Abádszalóki Úrbéri legelő TT Nagy-fertő és szártalan csüdfű TT	A készítés folyamatban. 2011. december 31.
Vajai-tó TT, Kállósemjéni Mohos-tó TT, Hencidai Csere-erdő TT	A készítés folyamatban. 2011. december 31.

Annak ellenére, hogy számos kezelési terv került felterjesztésre a minisztériumba, eddig mindössze egyetlen ilyen terv került jogszabályi kihirdetésre, holott ezzel a cselekménnyel jelentősen egyszerűsödne a természetvédelmi kezelés egyes elemei – például megszűnne egyes kezelési (legeltetés, kaszálás, cserjeirtás, stb.) tevékenységek évenkénti engedélyeztetési kötelezettsége.

A Natura 2000 területek fenntartási terveinek megírása még nem kezdődött el, de a feladatra készülni kell; ennek előfutára volt az elmúlt évben a minden egyes területre elkészített "prioritások és természetvédelmi célkitűzések jegyzéke".

3.8. Védetté nyilvánítások

A múlt évben elkezdődött a **Hortobágyi Nemzeti Park** bővítésének előkészítése. Minimális célkitűzés *az összes igazgatósági vagyongazdálkodási terület* védetté nyilvánítása, viszont ezen területek mozaikos illetve szétszórt elhelyezkedése, valamint szakmai irányelvek indokolták *nem saját vagyongazdálkodási területek* védetté nyilvánítását is, ennek arányát minimalizálni törekszünk.

A bővített nemzeti park kezelési terve már azzal a másodlagos célkitűzéssel íródik, hogy ez a dokumentum lesz egyben a **Hortobágy Világörökség** kezelési terve, és a **Natura 2000 terület** (KJTT és KMT) fenntartási terve is. 2012 végére tervezzük elkészíteni a kezelési terv végleges verzióját, 2013 közepére szeretnénk eljutni az egyeztető tárgyalásokig.

Nem hagyományos értelemben vett védetté nyilvánítás, de logikailag ide tartozik, hogy az elmúlt évben történt meg a **Natura 2000 hálózat felülvizsgálatát követő új terület kijelölés** (IN MOD) kihirdetése, a 14/2010. (V. 11.) KvVM rendelettel, melynek nyomán az igazgatóság működési területén lévő Natura 2000 hálózat kiterjedése 4147,64 hektárnyi új természetmegőrzési területtel és 3745,08 hektárnyi új madárvédelmi területtel növekedett (ez utóbbiak már korábban is N2000 területek voltak, természetmegőrzési területként).

3.9. Kapcsolattartás más szervezetekkel, lakossággal

A) Kapcsolattartás más államigazgatási szervekkel:

- elsőfokú hatóságokkal (főleg a KőTeViFé-kkel) való kapcsolattartás: belföldi jogsegélyezés, ügyféli nyilatkozatok – a múlt évben jelentős előrelépés volt abba az irányba, hogy a védett természeti értéket érintő hatósági eljárásokban (természetvédelmi, vízügyi, erdészeti, földhivatali, építésügyi stb. is) **ügyfélként vegyünk részt** (mint természetvédelmi kezelő).
- településrendezési tervek véleményezése (természetvédelmi őrszolgálatlal megosztva)
- eseti kapcsolatok államigazgatási szervekkel: adatszolgáltatás – az elmúlt évben leggyakrabban az erdészeti hatóság felé.

B) Kapcsolattartás társadalmi szervezetekkel: ennek keretében főleg a szakmai társadalmi szervezetekkel kellett folyamatos munkakapcsolatot fenntartanunk. Fő partnereink: Hortobágy Természetvédelmi Egyesület, MME, WWF, E-Misszió Egyesület, Jászkun Természetvédelmi Szervezet, Nimfea Természetvédelmi Egyesület, Dél-Nyírség–Bihar Egyesület (a teljesség igénye nélkül).

C) Kapcsolattartás kutatóintézetekkel, tudományos műhelyekkel: Fő partnereink: Debreceni Egyetem Állattani és Ökológiai Tanszéke.

D) Nemzetközi kapcsolattartás: általában egyezményekhez (pl. Ramsari ~), illetve futó projektekhez (LIFE projektek, vagy INTERREG projektek) kapcsolódik. Ezen túl külföldi szakmai szervezetekkel is ápolunk kapcsolatokat (EUROSITE, EUROPARC). Ide sorolható a testvér nemzeti parkokkal való együttműködés is.

E) Egyéb kapcsolattartás: általában eseti jellegű, egy-egy témához, problémához kapcsolódik, például a NATURA 2000 hálózat működtetése kapcsán zajlott kommunikáció, vagy védett fajok egyedeinek előfordulásához kötődő konfliktusok (pl. denevérek a panelrepedésben, stb.)

3.10. Informatikai tevékenység

- az igazgatóság számítógép-parkjának karbantartása, a változó igényeknek megfelelő fejlesztése
- személyi számítógépek felügyelete
- egyéb eszközök felügyelete, karbantartása
- a belső hálózat és levelező rendszer működtetése
- a honlap működtetése (Oktatási és Idegenforgalmi Osztállyal együttműködve)
- a belső nyilvántartási és az iktatási rendszer működtetése a Jogi és Titkársági Osztály és a gazdasági részleg feladatköre - itt csak technikai segítség
- az ingatlan- és vagyonynyilvántartás működtetése a Vagyonkezelési Osztály kompetenciája - itt csak technikai segítség
- Az igazgatóság adatbázisaival kapcsolatos teendők, lásd fentebb.
- TIR bevezetése, működtetése.
- Eszközbeszerzések: központosított közbeszerzés bonyolítása, vásárlások, árajánlatok kérése.
- Pályázatokhoz tartozó, informatikai jellegű és kommunikációs eszközök vásárlása.

3.11. Egyéb tevékenység

Azok a feladatok tartoznak ide, melyek a fentiekbe nem vagy kevésbé sorolhatók. Természeténél fogva ez a legsokszínűbb csokor, ide tartozik a kiadványok, könyvek, könyvrészek írása, részvétel konferenciákon, szakmai rendezvények szervezése, eseti csoportvezetések, ismeretterjesztő előadások és iskolai órák tartása, szakdolgozók szakmai támogatása és még egy sor más tevékenység.

Ezekkel kapcsolatban legfeljebb annyit szükséges közölnünk, hogy az elmúlt évben is nagy mennyiségű, sok esetben soron kívül adódó feladatról volt szó, illetve még azt, hogy rájuk fordított idő sokszor nem állt arányban természetvédelmi fontosságukkal.

4. Természetvédelmi Fejlesztési Osztály

4.1. KEOP pályázatok

Az alábbi három természetvédelmi KEOP pályázatunk nyert támogatást megvalósítására (2. forduló). Megkötöttük a támogatási szerződéseket (1.,2. projekt) és a kivitelezésre vonatkozó közbeszerzési eljárások sikeres lebonyolítása után megkezdődött a projektek megvalósítása :

1. Élőhely-rekonstrukciós fejlesztések a Hortobágyi Nemzeti Parkban (rizsgáták és árokrendszerek felszámolása, a Hortobágyi Öregtavak részleges rekonstrukciója).
2. Vizes élőhelyek és fás legelők megőrzése és fejlesztése az Észak-Alföldön (Andaházi vizes élőhely rehabilitáció – Bihari-sík TK, fás legelők helyreállítása és a Boroszló-kerti Holt-Tisza rekonstrukciója – Szatmár-Beregi TK). A Boroszló-kerti Holt-Tisza rekonstrukciójának műszaki átadás-átvétele megtörtént.
3. Vonalas létesítmények természetkárosító hatásának mérséklése a Hortobágyi Nemzeti Parkban – KEOP I. ütem. Ebben a projektben a kivitelezés még nem kezdődött meg, a sikeres támogatási döntésről szóló értesítést megkaptuk, a támogatási szerződés megkötése folyamatban.

Három darab, a tavalyi évben benyújtott első fordulás természetvédelmi fejlesztési pályázatunk nyert támogatást projekt előkészítésre az év első felében:

4. Az egykori Bombázó Lőtér tájrehabilitációja a Hortobágyi Nemzeti Parkban.
5. Árokrendszerek felszámolása a Hortobágyi Nemzeti Parkban – KEOP II. ütem.
6. Természetvédelmi fejlesztések az Egyek-Pusztakócsi mocsarak területén.

A pályázatokba foglalt tanulmányok a közbeszerzési eljárások sikeres lebonyolítását követően elkészültek, megtörtént a tervezők kiválasztása, jelenleg a tervezések zajlanak.

Négy első fordulás pályázatot nyújtottunk be a KvVM Fejlesztési Igazgatósághoz projekt előkészítésre 2010. február 1-én, melyek támogatást nyertek és az év második felében megkötöttük a támogatási szerződéseket:

7. A Hortobágy-folyó és vízrendszerének ökológiai célú vízutánpótlása.
8. Vonalas létesítmények természetkárosító hatásának mérséklése a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság működési területén – KEOP II. ütem.

9. Kis vízterek rehabilitációja a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság működési területén.
10. Természetes és természetyszerű erdők és fás legelők természetvédelmi kezelése, kialakítása a HNPI működési területén.

A pályázatokba foglalt tanulmányok elkészítésére sikeresen lebonyolítottuk a közbeszerzési eljárásokat, jelenleg a tervezések elvégzésére vonatkozó közbeszerzési eljárások jóváhagyása zajlik.

A fentebb felsorolt, összesen tíz természetvédelmi fejlesztési KEOP projektünk teljes (tervezés+megvalósítás) bekerülési költsége meghaladja a 6 milliárd Ft-ot.

4.2. KIOP pályázatok

A 2007-2008-ban lezárt, a projektek fenntartási időszakában szükséges éves nyomonkövetési jelentéseket benyújtottuk, melyeket a KvVM FI elfogadott.

1. Élőhely-rekonstrukciós programok és erdei iskola kialakítás a HNPI illetékességi területén (1.1. Nagyiváni tűzok élőhely rekonstrukció, 1.2. Bihari-sík TK tűzokvédelem, 1.3. Erdei iskola építése, Máta). Fenntartási időszak vége: 2012. 10. 31.
2. Élőhely-rekonstrukciók a HNPI illetékességi területén (2.1. Német-szigeti vizes élőhely rekonstrukció, 2.2. Helmec-szegi Holt-Tisza rekonstrukció). Fenntartási időszak vége: 2012. 12. 05.
3. Szabadvezeték kiváltás, illetve megszüntetés a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság területén. Fenntartási időszak vége: 2013. 06. 24.

5. Vagyonkezelési Osztály

5.1. Természetvédelmi kezelés birtokügyi viszonyai

A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság 2010-ben jogszabályban előírt kisajátítási kötelezettség végrehajtása illetve védett területek elővásárlási jogának gyakorlása útján összesen 192,2 ha termőföldet vett a Magyar Állam tulajdonába. A HNP törzsterületén lévő erdők (Nyírerdő Zrt.-től 1087 ha, Északerdő Zrt.-től 139 ha) vagyonkezelői jogának rendezése 2010-ben a vagyonkezelői szerződés létrejöttével lezárult, továbbá a tárgyévben kerültek vagyonkezelésbe további berettyóújfalui védett területek (Andaháza) is. A 2010. év végére vagyonkezelőként ill. tulajdonosi jogok gyakorlójaként az Igazgatóság vagyonkezelésében lévő földterület nagysága **100 251** hektár.

Az Igazgatóság vagyonkezelésében lévő területek 80 %-án a természetvédelmi kezelést biztosító földhasználat haszonbérbeadással történik. A közel 78 000 hektár védett terület természetvédelmi kezelése 17 000 hektáron természetvédelmi fenntartási megállapodással, a többi területen haszonbérleti jogviszony útján valósul meg. A 2010-ben létrejött, ill. meghosszabbított szerződéseket a természetvédelmi kezelés tervezhetősége érdekében a 2009-ben indult új Agrárkörnyezet-gazdálkodási Program 2014. augusztus 31-ig tartó hatályaig kötötte meg az Igazgatóság. 2010. december 31-i állapot szerint Igazgatóságunk 929 db hatályos haszonbérleti szerződést tartott nyilván. A bérleti díjak 2010-ben szántók esetében 1 042 Ft/AK, gyepterületeknél legelő hasznosítás esetén 6 252 Ft/ha, kaszáló esetén 8 336 Ft/ha összegben alakultak. A nádas területek haszonbérleti díja 16 000 Ft/ha értékben kerültek megállapításra.

5.2 Természetvédelmi kezelés a saját gazdálkodás eszközzel

A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság 2010. évben a saját hasznosításban művelt területei közül 3456,77 hektáron igényelt egységes területalapú támogatást. A támogatási rendszerekben szerepeltetett területekből 3193,56 hektár gyeppel, 302,81 hektár pedig szántó művelési ágú terület. A szántók jelentős területén tűzokvédelmi célú élőhelyfejlesztés valósul meg, másrészt a termelt tömegtakarmány az Igazgatóság tulajdonában lévő legelő állatállomány téli takarmányozását szolgálja (Karcag-Disznórét 47 ha, Nádudvar-Mihályhalma 133 ha, Püspökladány, Ágota-puszta 38 ha). A művelt szántó területek mellett 8,1 ha szántó pihentetett területként 37,12 ha pedig időszakos gyeppel (visszagyepesített szántók) került hasznosításra. Jelentős vízivad őszi-téli táplálkozó területként illetve takarmány termő területként szolgált az AKG célprogram előírásai alapján művelt hortobágyi (Kungyörgy) szántóterületek is. A saját hasznosításban lévő gyepterületek jelentős része a Hortobágy-Nagykunság és Bihari-sík tájvédelmi körzetben találhatóak, itt az Igazgatóság állat állományának legeltetésével (szürke marha, heck marha, bivaly, przewalski ló, hortobágyi racka,) valósult meg e védett területek természetvédelmi kezelése.

Igazgatóságunk 6621 hektáron állami tulajdonú erdőterület vagyongazdálkodója. A HNP törzsterületén, korábban állami erdészeti Zrt.-k kezelésében lévő védett erdők (Nyírerdő Zrt.-től 1087 ha, Északerdő Zrt.-től 139 ha) vagyongazdálkodói jogának 2010 évi rendezésével a HNPI erdőgazdálkodóként is nyilvántartásba került.

Az erdőműveléssel érintett területből 326 hektáron van folyamatos erdőfelújítás és 164 hektáron erdőtelepítés, amelyből 2010 évben 50,4 ha-t a Szatmár-Beregi TK-ben sikeresen befejezett erdősítéssel nyilvánított az illetékes erdészeti hatóság. Az említett erdőfelújítások területéből 169 hektár a Hortobágyi Nemzeti Park és a Bihari-sík TK területén található. A Közép-Tiszai TK területén a 2010. évi téli-tavaszi árvizek katasztrofális következményű pusztítást végeztek a folyamatban lévő erdősítésekben. Január, február hónapokban a téli árvíz ráfagyott a csemetékre, aminek következtében az árvízi zajlás a 2009 őszén erdősített felújítások 100 %-át megsemmisítette. Az idősebb 1-3 éves erdősítéseket a jég letarolta, az addigi növedéket tönkretette. A második tavaszi árhullám az elmúlt 4 év erdősítéseit teljes mértékben tönkretette (a 3 m-nél alacsonyabb csemeték elpusztultak). Ennek következtében a Közép-Tiszai TK területén 87 ha eredményes erdőfelújítás semmisült meg, amely következményeként 87 ha erdő-felújítást kell az Igazgatóságnak a következő egy-két évben elvégeznie. A rendkívüli csapadékos időjárás és a hatalmas árvíz kár következtében a HNPI a Közép-Tiszai TK területén nem végzett fahasználati tevékenységet 2010-ben.

A többi tájegységben végzett fahasználatból keletkező árbevétel a természetvédelmi kezelés részét képező erdő felújítási munkákra fordítja az Igazgatóság.

A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság a jelenleg folyó üzemtervi ciklusban (2007. március 1. – 2017. február 28.) két vadászterületen vadászatra jogosult, mely vadászterületek csaknem teljes egészükben védett természeti területeket tartalmaznak, ill. természetvédelmi okból különleges rendeltetésűek. A vadászterületeken belül a HNPI vagyongazdálkodásában lévő termőföldek aránya eléri a 95 %-ot, kiterjedésük 54 057 (Hortobágy) illetve 14 206 (Egyek-Tiszafüred-Kócsújfalu) hektár

A Vtv. (vadászati törvény) által kötelezően előírt szakszemélyzet alkalmazás két fő foglalkozású hivatásos vadász, továbbá kapcsolt munkakörű hivatásos vadászok hatósági nyilvántartásba vételével kerül teljesítésre, akik alampunkakörüket tekintve természetvédelmi őrök, ökológiai felügyelők, vagyongazdálkodási előadók. A vadgazdálkodási tervezés alá eső vadfajok tekintetében a természetvédelmi szempontból közömbös, vagy kívánatos vadfajok esetében erősen extenzív a hasznosítás mértéke.

Azon vadfajok esetében, amelyek természetvédelmi szempontból problémát okoznak, a jogszabály által biztosított keretek között minden eszközt alkalmazunk az állomány-

szabályozás érdekében (vaddisznó esetében, a lőfegyveres vadászat mellett élő befogók használata). A jelenlegi jogszabályi környezetben a róka és a dolmányos varjú állomány hatékonyabb állomány szabályozása érdekében valamennyi legális élve fogó csapdázási módszer alkalmazására törekszünk. A 2007-2008. vadászati évtől két szomszédos vadászatra jogosulttal létrejött bérvadászati szerződéses jogviszony 2010 évben további egy szomszédos jogosulttal kötött szerződéssel bővült.

A Miskafoki-holtág (más elnevezés szerint: Tiszacsegei Nagyerdei Holt-Tisza) a Hortobágyi Nemzeti Park területén fekszik. A halászati jogot (mint a Magyar Állam önálló halászati jogát) a HNPI gyakorolja. Hasznosítását az elmúlt évben 1 fő kisszerszámos halász, illetve a Tiszacsegei Horgász és Természetvédelmi Egyesület végezte.

Az igazgatóság gyakorolja a halászati jogot a Hortobágy folyó 76 kilométeres szakaszán. A víztér halászati hasznosításában közreműködik a Nádudvari Sporthorgász Egyesület és két fő kisszerszámos halász.

Az igazgatóság 2010-ben pályázatot nyújtott be a Jánd és Olcsvavapáti külterületen fekvő Fótoskerti holtág halászati hasznosítására. A pályázat sikeresen zárult, a Vidékfejlesztési Minisztérium Igazgatóságunkkal kötötte meg a haszonbérleti szerződést 15 éves időtartamra. A halászati hasznosítás gyakorlására egy helyi horgászegyesülettel folytat egyeztetést az Igazgatóság.

5.3 A Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatallal a DSZ/12-2010 számú együttműködési szerződés alapján végzett agrár-környezetgazdálkodási illetve Natura 2000-JFGK ellenőrzések.

A 2009 - 2014 között megvalósuló agrár-környezetgazdálkodási program keretében szakértőként közös ellenőrzéseket hajtottak végre az Igazgatóság alkalmazásában lévő MTÉT (Magas Természeti Érzékenységű Területek) koordinátorok az MVH területi ellenőr munkatársaival.

2010-ben Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében (Szatmár-Beregi MTÉT) 27 ügyfélnél összesen 1 245 ha-on, Hajdú-Bihar és Jász-Nagykun-Szolnok megyében (Hortobágy MTÉT) 16 ügyfélnél 2 426 ha-on valósult meg az AKG-MTÉT célprogramok által előírt feltételek betartásának ellenőrzése. Hajdú-Bihar megyében (Bihari-sík MTÉT) további 5 ügyfélnél 684 ha-on valósult meg a célprogramok ellenőrzése. Fenti megállapodás keretében 2010-ben a Natura 2000 státuszú területek illetve jogszabályba foglalt gazdálkodási követelmények ellenőrzésére az Igazgatóság teljes működési területén 385 ügyfélnél tartott ilyen jellegű ellenőrzést az MVH a HNPI munkatársai (MTÉT-koordinátorok, természetvédelmi őrszolgálat tagjai) bevonásával.

A Vagyonkezelési Osztály tevékenységét összefoglaló táblázatokat az 3-9. mellékletek tartalmazzák.

6. Idegenforgalmi és Oktatási Osztály

6.1. Bemutató, látogató, ezekkel összefüggő fejlesztések

A HNPI a jelenlegi szerkezetű és volumenű ökoturisztikai tevékenységét 2007-ben kezdte el Hortobágy településen a Látogatóközpont megnyitásával. A nemzeti park megjelenése a turizmusban új helyzetet teremtett, hiszen az Igazgatóság által létrehozott új kiállítások és ökoturisztikai programok egyre népszerűbbek a Hortobágyra érkező turisták körében. 2010-ben 134 596 látogatót fogadtak egységeink, ezen belül 250 csoportot. Mára már az ökoturisztikai programok iránt a belföldi vendégek körében is egyre jelentősebb a kereslet.

A HNP belépése a turizmusba versenyhelyzetet teremtett a Hortobágy településen belül is. A turizmussal foglalkozó helyi vállalkozások is bekapcsolódtak ökoturisztikai programok szervezésébe és értékesítésébe.

Az Idegenforgalmi és Oktatási Osztály fontos feladata az elmúlt években átadott ökoturisztikai létesítmények működtetése, ezek a Látogatóközpont és Kézművesudvar, a Nemzeti Parki Információs Iroda, az Ajándékbolt, a Körszín Kiállítóhely és Ajándékbolt, a Pásztor múzeum, a „Fecskeház” Erdei Iskola, a Hortobágy-halastavi Kisvasút, a Hortobágyi Vadaspark és a „Csárdaút”, (a Kadarcsi, a Hortobágyi, a Meggyes csárdák kiállítása). Emellett fontos feladat a nemzeti parkba érkező vendégek megfelelő informálása, illetve részükre szakvezetések, programok szervezése. A Látogatóközpontban működő Nemzeti Parki Információs Iroda látja el a Hortobágyra érkező vendégek informálását és ökoturisztikai programokat szervezését. E mellett egyre fontosabb feladat a környezetvédelmi nevelés és a szemléletformálás.

6.2. A HNP ökoturisztikai létesítményeinek látogatottsága 2010-ben

	Látogatók száma (fő)
Látogató Központ	35.151
Múzeum/kiállítás (Pásztor múzeum + Körszín)	72.607
Szakvezetési túra	1.916
Halastavi Kisvasút	8.478
Nyílt/jeles nap, rendezvény	15.000
Tisza-tavi Vízisétány	18.000

2010 októbere folyamán 21 alkalommal szerveztünk darunézó programot, amelyen 1 219 fő vett részt. A program kora délután kezdődött a HNP Látogatóközpontjában. Egy daruvonulásról szóló előadás és film után természetvédelmi őrök kíséretében a vendégek megfigyelhették a darvak táplálkozó területeken, majd napszállta előtt láthatták a madarak éjszakai helyre történő behúzását. A darunézó programot negyedik éve szervezzük, ez idő alatt sikerült ezt a teljesen új programot népszerűvé és az egész országban ismerté tenni.

Az ökoturisztikai létesítmények megnyitása valamelyest "széthúzta" az idegenforgalmi szezon, amelyet jól tükröz az a tény, hogy a Látogatóközpont egész évben fogad csoportokat. A HNP Látogatóközpontban 40 nagyobb rendezvényt (konferenciát, magyarországi és uniós

tréningeket, kül- és belföldi szakmai csoportok és delegációk fogadását, sajtótájékoztatókat bonyolítottuk le az elmúlt év folyamán. Saját rendezvényeket szerveztünk (Daruünnep, Víz Világnap) és saját programmal csatlakoztunk a nagyobb hortobágyi rendezvényekhez (Biovásár, Hídivásár)

Részt vettünk az Utazási kiállításokon és a Magyar Nemzeti Parkok Hete rendezvényen, amelyhez szakvezetésekkel csatlakoztunk.

Az osztály fontos feladata a nemzeti parki marketing, ennek keretében kiadványok, tájékoztató táblák készítése. A hivatalos weboldal feltöltése, frissítése, a bemutatási infrastruktúra nyilvántartása.

6.3. Környezeti nevelés

Az osztály másik fontos tevékenységi köre a környezeti nevelés és szemléletformálás. Ennek megnyilvánulása a tanulmányi kirándulások, terepi programok szakvezetése, saját erdei iskola üzemeltetése, erdei iskolai programok vezetése, kihelyezett foglalkozások, témanapok, előadások tartása, ökoiskolák programjainak szervezése, pályázatainak segítése, foglalkozástervek, szemléltetőanyagok, prezentációk összeállítása, kiadványok, munkafüzetek szerkesztése. A környezeti nevelési programok keretében 5381 tanulót ezen belül 97 iskolai csoportot fogadtunk 2010-ben.

6.4. Ökoturisztikai fejlesztési pályázatok

A 2004-2007-ig tartó fejlesztési szakaszban az volt a szakmai alapelv, hogy az új létesítmények szolgálják ki a nemzeti parkba érkező ökoturistákat, hiszen az ökoturizmus akkori nagyságrendje kezelhetőnek tűnt az akkor felépülő kapacitással. A Hortobágyi Nemzeti Parkba nemcsak ökoturisták érkeznek. Hétfvégéken, nagyobb rendezvények alkalmával, daruvonulás idején Budapest és a közeli nagyvárosok lakói megindulnak a Hortobágy felé, és előszeretettel vesznek részt „alkalmi ökoturistaként” a természeti programokon. Ha lépést akarunk tartani a megnövekedett vendégforgalommal, növelni kell a már megépült programok, bemutatóhelyek áteresztőképességét.

Az Idegenforgalmi és Oktatási Osztály négy ÉÁOP pályázatot nyújtott be és nyert el, amelyek a további ökoturisztikai fejlesztéseket szolgálják a HNP területén. A pályázatok a következők:

1. „A történelem országútján” tematikus csárdaútvonal Hortobágyon keresztül
2. „Daruvonulás a Hortobágyon” a Hortobágy- Hortobágy-halastavi kisvasút továbbfejlesztése és új ökoturisztikai attrakciók létrehozása
3. „Pusztaszafari” a Hortobágyi Vadaspark fejlesztése
4. Hortobágy–Hortobágy-halastavi turisztikai kerékpárút építése

A fenti pályázatok közül 3 már jórészt megvalósult és a létrejött attrakciók hamarosan átadásra kerülnek. A később elfogadott: „Hortobágy- Hortobágy- halastavi turisztikai kerékpárút építése” című pályázat kivitelezése 2011 folyamán kezdődik.

Az új ökoturisztikai attrakciók kiépülésével a világörökségi ranghoz méltó bemutató helyek és programok jöttek létre a Hortobágyon.

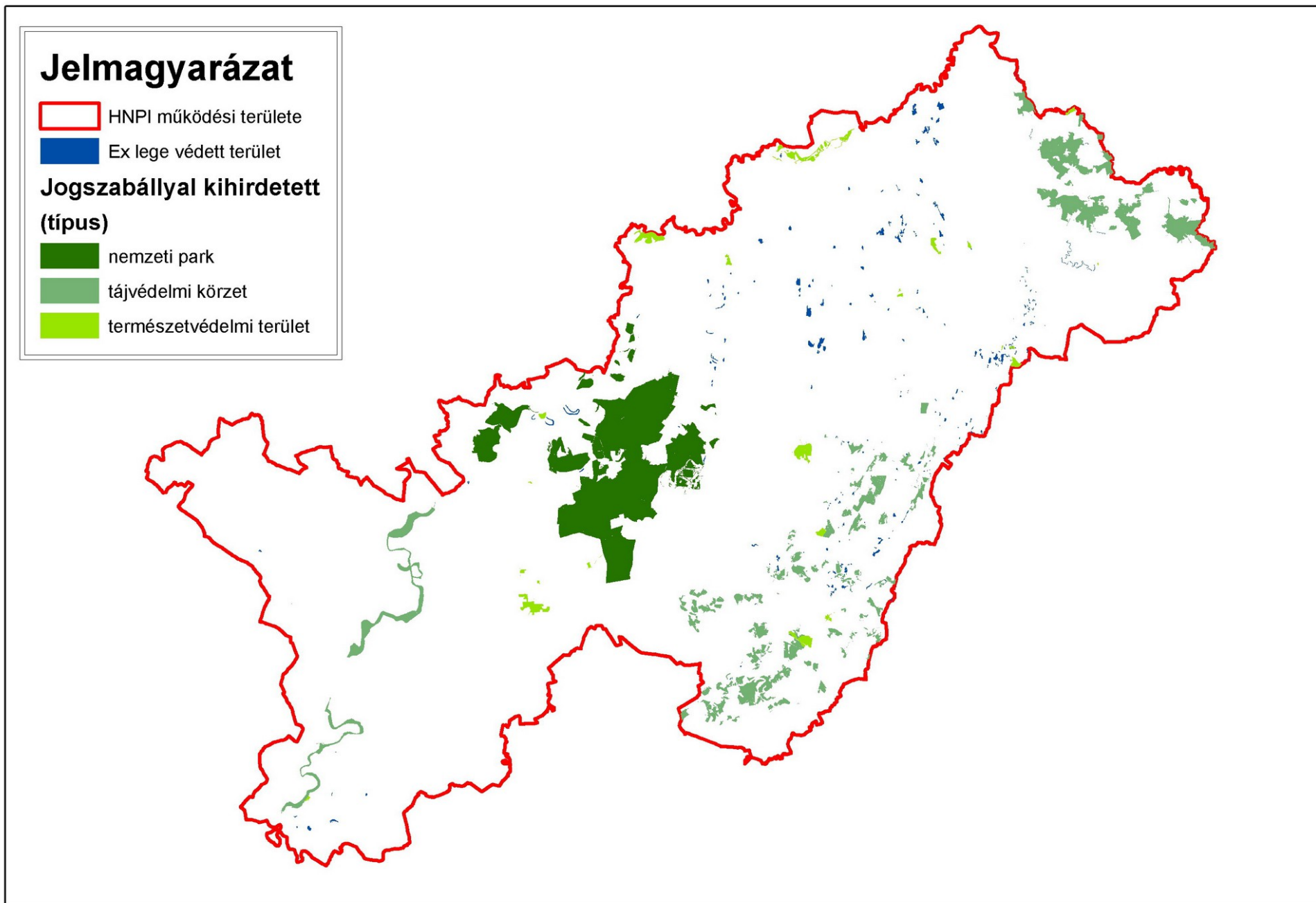
Emellett osztályunk fontos feladata a 2006-ban és 2007-ben befejezett ROP pályázatok utánkövetése, a látogatók számának, származási helyének és a vendégkör összetételének regisztrálása is.

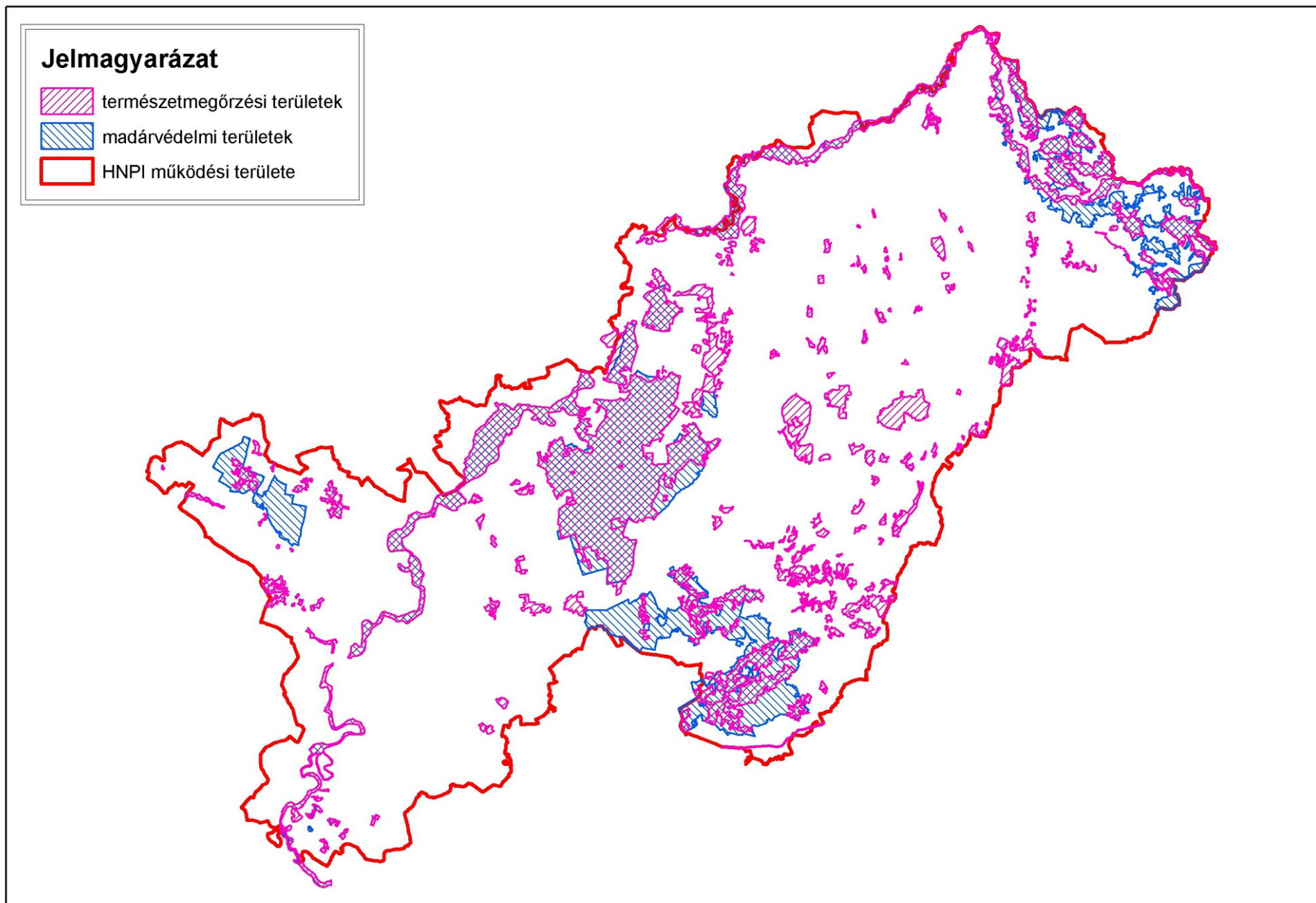
Az osztály működését szemléltető ábrák, táblázatok a 10-11. mellékletekben találhatók.

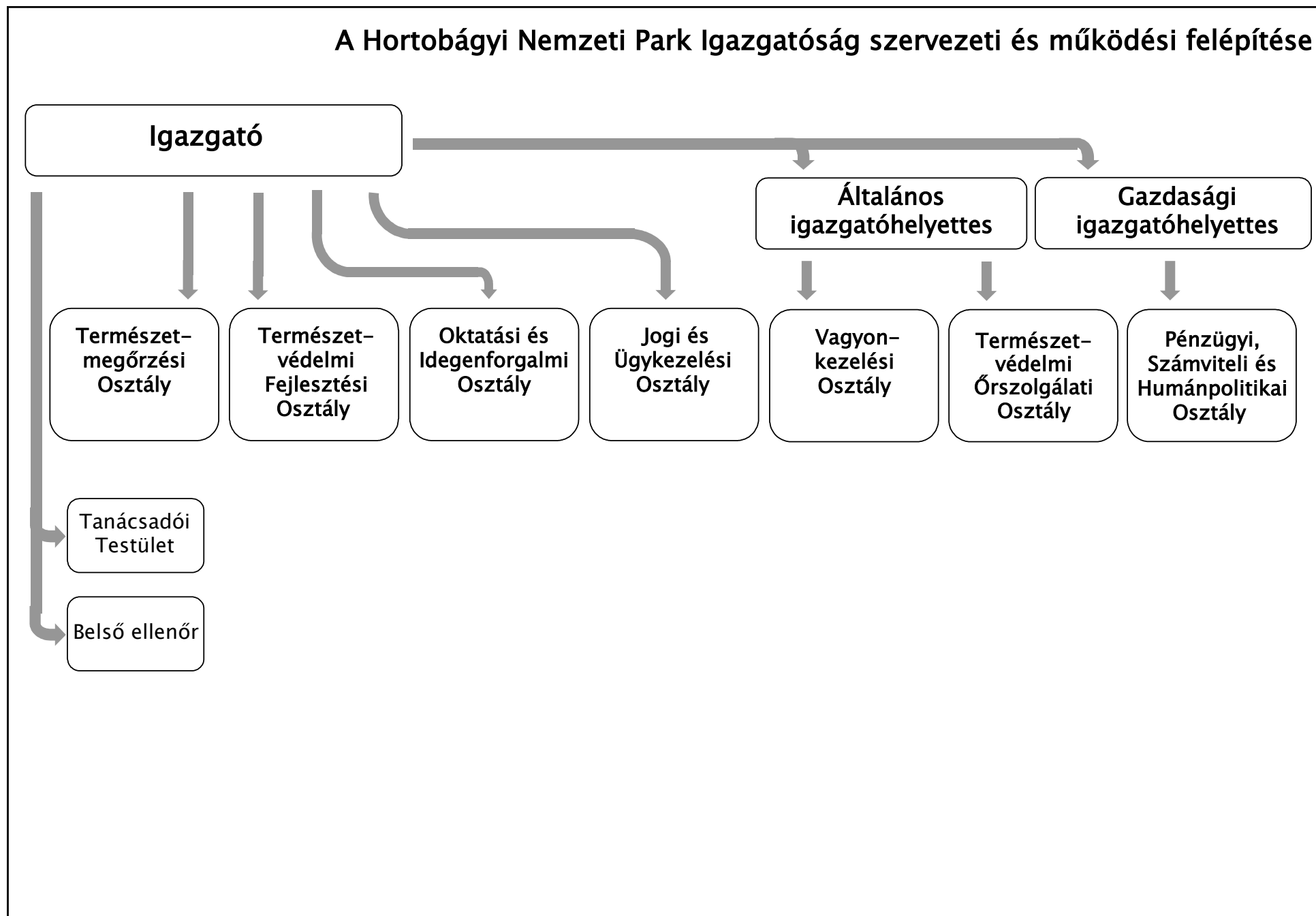
7. Jogi és Ügykezelési Osztály

Az osztály a 2010. évben 6 fővel végezte tevékenységét, mely fő tömegében az **igazgatóság ügyiratforgalmához kapcsolódó tevékenységekből** (postabontás, postázás, érkeztetés, iktatás, irattározás, selejtezés) áll, de ez a szervezeti egység végzi el a **szabálysértési ügyek** terepi intézkedést követő munkarészét, ellátja az igazgatóság **jogi képviselőjét**, kapcsolatot tart **bíróságokkal, rendőrséggel, egyéb hatóságokkal**, végzi az **igazgatói titkársági teendőket**, kapcsolatot tart a **terepen dolgozó egységekkel**, ellátja a **portaszolgálatot és telefonközponti feladatokat**, illetve **esetileg egyedi ügyek** bonyolítását is végzi, például védett állatfaj sérült egyedének szállítása, gondozása, lakott területeken előforduló védett fajok állományaihoz kapcsolódó ügyintézés – ez utóbbit főleg az Őrszolgálattal együttműködve.

Az Igazgatóság ügyiratforgalma a hatósági jogkör leválasztását (2005) követő átmeneti csökkenés óta folyamatosan nő. Ez a tény, valamint az ügyiratkezeléssel kapcsolatosan jelentkező új igények szükségessé teszik egy új ügyiratkezelő rendszer felállítását, ennek előkészítése a 2010. évben zajlott.

3. melléklet: A HNPI vagyonkezelésében lévő termőföldek és hasznosításuk (2010.12.31.)

Művelési ág	Terület (hektár)	Saját használatban		Természetvédelmi kezelés haszonbérbe adással	
		ha	%	ha	%
Szántó	8 791	1 722	20	7 069	80
Gyep	70 106	7 499	11	62 607	89
Kert	1	1	100	-	-
Szőlő	1	1	100	-	-
Gyümölcsös	3	3	100	-	-
Nádas	1 571	739	47	832	53
Halastó	1 550	6	1	1 544	99
Erdő	7 108	7 108	100	-	-
Kivett	11 120	5 199	47	5 921	53
összesen	100 251	22 278	22	77 973	78

4. melléklet: A HNPI saját használatában lévő, agrártámogatásokkal érintett termőföldjei 2010-ben

Tájegység	művelt szántó	pihentetett szántó	gyep	Összesen
	hektár			
Bihari-sík	14,39		244,45	258,84
Hortobágy-Nagykunság	280,32	8,10	2611,35	2899,77
Hajdúság-Dél- Nyírség			97,46	97,46
Nyírség-Szatmár-Bereg			200,70	200,70
összesen:	294,71	8,10	3153,96	3456,77

5. melléklet: A HNPI által igényelt agrártámogatások 2010-ben

Támogatási forma		Me. (ha; db)	Várható támogatási összeg (Ft)
Egyszerűsített területalapú támogatás (SAPS)		3456,77	160 676 551
Agrár- környezetgazdálkodási támogatás		1714,39	45 799 887
AKG célprogramok:	Integrált szántóföldi növénytermesztés	102,05	4 270 793
	Szántóföldi növénytermesztés tüzok élőhely- fejlesztési előírásokkal	162,17	13 267 128
	Extenzív gyepgazdálkodás	157,8	2 492 451
	Gyepgazdálkodás élőhely- fejlesztési előírásokkal	101,49	2 137 379
	Gyepgazdálkodás tüzok élőhely- fejlesztési előírásokkal	208,55	5 293 852
	Ökológiai gyepgazdálkodás	982,33	18 338 284
Óshonos racka nukleusz támogatás		115	1 397 250
Óshonos racka fajtafenntartó támogatás		80	518 400
Óshonos bivaly nukleusz támogatás		57	3 078 000
Anyatehéntartás támogatása (Termeléshez kötött)		90	2 700 000
Anyatehéntartás támogatása (Termeléstől elválasztott)		90	1 620 000
Anyajuhtartás támogatása		230	402 500
Anyajuh de minimis		230	285 200
Anyajuhtartás KAT területen		441	617 400
összesen:			217 095 188

6. melléklet: A HNPI gazdálkodásában lévő állatállomány (2010. december 31.)

Faj	Fajta	2008	2009	2010
		zárt létszám dec. 31. án (darab)		
Szarvasmarha	Magyar szürke	71	64	56
	Heck marha	178	237	292
	összesen	249	301	348
Bivaly		93	123	157
Juh	Anyajuh	317	276	228
	Tenyészkos	29	16	13
	Növendék	166	58	74
	összesen:	512	350	315
Ló	Póni ló	3	1	1
	Magyar sport ló	70	67	59
	Nóri hidegvérű ló		2	2
	összesen:	73	70	61
	Przewalski ló	120	143	185
Szamár		1	1	1

7. melléklet: Természetvédelmi kezelési célú erdőgazdálkodási feladatok 2010-ben

Tevékenység	I. ÁRBEVÉTEL	
	m 3	e Ft
2009-ről áthúzódó	40	375
Nemzeti erdőtelepítési támogatás		5127
Termékértékesítés	1797	20735
Árbevétel összesen:		26237
II. KÖLTSÉG		
II/A Erdőművelés	ha, db	e Ft
talajelőkészítés:		
erdősítés I kiv.	17	3 126
pótlás		4 500
erdősítés ápolás	518	16 603
csemete		1570
Egyéb erdészeti munkák		24000
csemetekert ápolás	6	500
erdőművelés összesen:		50 299
II/B. Fahasználat:	m3	e Ft
Fakitermelés:	744	2477
Költség összesen:		52 776
Eredmény:		- 26 539

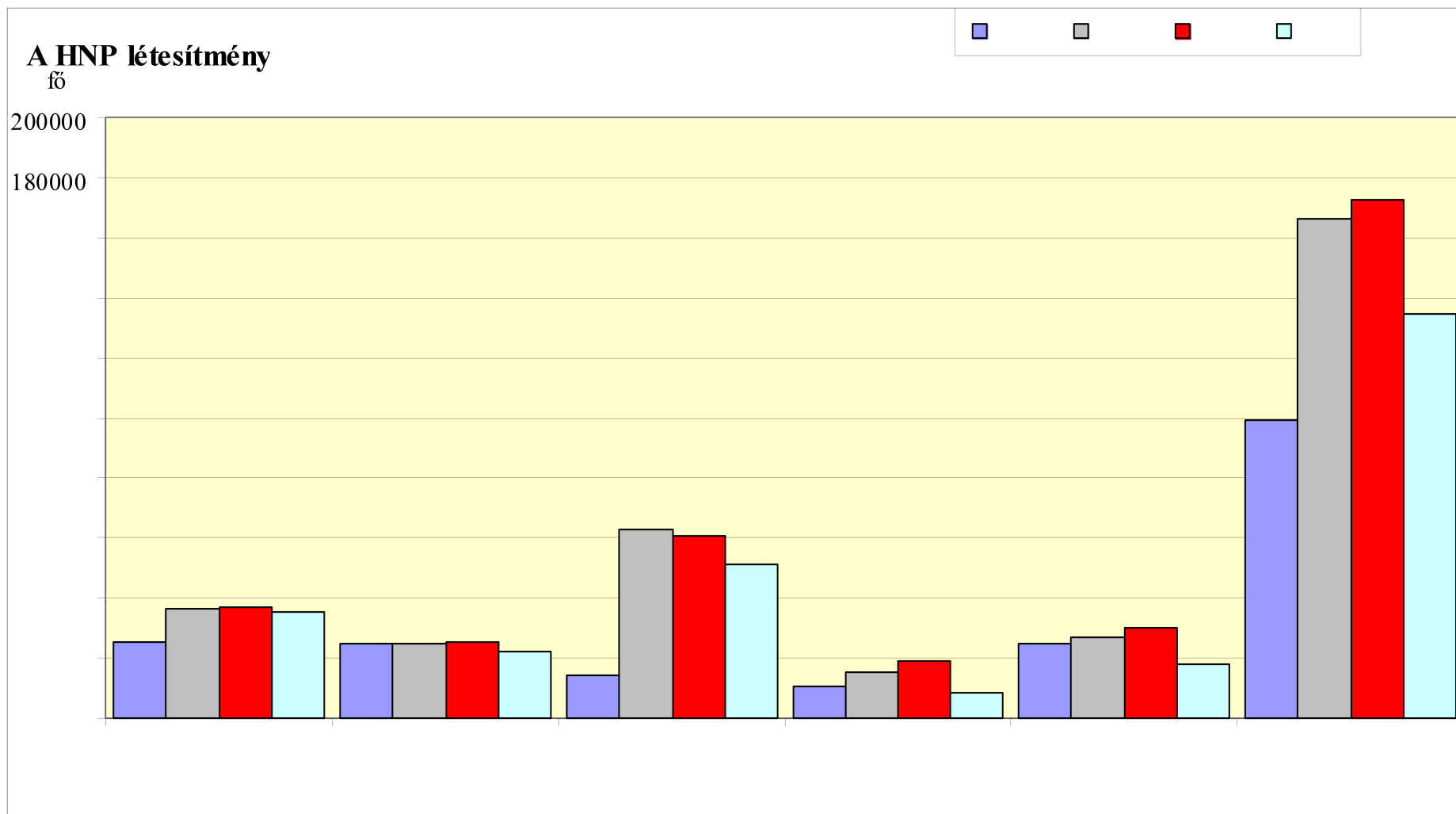
8. melléklet: A 2010/2011-es vadászati év hasznosítási ténytáblái (darab, 2011. február 11.-i állapot szerint)

Vadfaj	Hortobágyi vadászterület	Szolnok megyei vadászterület	Összesen
Vaddisznó összesen	179	85	264
Őz	54	30	84
Dolmányos varjú	117	25	142
Szarka	10	5	15
Róka	221	60	281

9. melléklet: HNPI, mint halászatra jogosult kezelésében lévő halászati vízterületek és halállomány pótlás, 2010

Halászati víztér	Kiterjedés ha	Halfaj	Telepített mennyiség
Miskafoki Holt-Tisza	20	ponty	1 500 kg
Hortobágy folyó	76	süllő	50 kg
		ponty	200 kg
		csuka	50 kg
		folyami harcsa	50 kg
		compó	100 kg
összesen:	96	–	1950 kg

10. melléklet: A Hortobágyi Nemzeti Park idegenforgalmi létesítményeinek látogatottsága a 2007-2010 időszakban

11. melléklet: Az igazgatóság ökoturisztikai bemutatóhelyek regisztrált látogatói (2010)

<i>Bemutatóhely neve</i>		<i>Fizetős látogatók (fő)</i>	<i>Nem fizetős látogatók (fő)</i>	<i>Összesen (fő)</i>	<i>Belépőjegy ára (tól-ig; Ft)</i>	<i>Megjegyzés</i>
1.	HNP Látogatóközpont és Kézművesudvar		35 151	35 151	ingyenes	A kiállítás ingyenesen megtekinthető.
2.	Pásztormúzeum	22 015		22 015	300-500	
3.	Körszín		50 952	50 952	ingyenes	A kiállítás ingyenesen megtekinthető.
4.	Hortobágy-Halastavi Kisvasút	8478		8478	300-400	
5.	Tisza-Tavi Vízi Sétány	18 000		18 000	500-800	
Regisztrált látogatók összesen:		48 493	86 103	134 596		
<i>Szolgáltatástípus</i>		<i>Fizetős látogatók (fő)</i>	<i>Nem fizetős látogatók (fő)</i>	<i>Összesen (fő)</i>	<i>Szolgáltatás ára (tól-ig; Ft)</i>	<i>Megjegyzés</i>
Szakvezetéses túra, nyílt túra		1 397	519	1 916	300-500	a nem fizetős látogatók a Magyar Nemzeti Parkok Hete és a jeles napok résztvevői
Nyílt nap, jeles nap, saját szervezésű rendezvény			15 000			
Erdei iskolai program		542			5000	
Csónak- és kenutúra						
Fotósafari						
Kulturális jellegű rendezvények (pl. koncertek)						
Egyéb:	nemzeti parki belépőkártya	1 813			300-900	
Egyéb:	kerékpár kölcsönzés	137			500	erdei iskolás program résztvevői
Regisztrált igénybevevők összesen:		3 889	15 519	19 408		
Szálláshelyek nemzeti park igazgatósági működtetésben (2010)						
				<i>Ár (tól-ig; Ft)</i>	<i>Megjegyzés</i>	
Szállóvendégek száma (fő)		1 086		2000-3000	mind a Fecskeház Erdei Iskola vendégei	
Vendégjjszakák száma (fő)		2 095				